

Deme Zoltán

MAKROKOZMOSZ

A tudomány összes megállapítása egyedül csupán az embertől ered, ezt sohasem szabad elfelednünk.

(Werner Heisenberg, az Egyesült Államok tudományos akadémiájának, a Német Tudományos Akadémiának, és a Brit Királyi Tudóstársaságnak a tagja.)

MAKROKOZMOSZ

BUDAPEST

2009

TARTALOM

CITOKÉMIA

A humanizált sejt módosulat
A humanizálatlan sejt sötét elemei

KOZMOSZFIZIKA

Az Univerzum az ember prizmáin át
Az Univerzum a kétes létű alien prizmáin át

KVANTUMMECHANIKA

A szubatomi világ nonszensz jelenségei
Az Univerzum keletkezésének abszurditása

EVOLÚCIÓBIOLÓGIA

Az élővilág mint abszurd jelenségzőn
Az evolúció mint nonszensz eseménysor

TERMÉSZETFILOZÓFIA

A filozófia állapota századunk elején
A humanizálás állapota századunk elején

TNETOZÓFIA

A tnetozófia fogalmi alapvetése
A tnetozófia posztulátumai

TERMÉSZETTUDOMÁNY

CITOKÉMIA

A HUMANIZÁLT SEJTMÓDOSULAT

Monoszacharidok: hexóz, fruktóz, glükóz, galaktóz, stb. Oligoszacharidok: triszacharid, tetraszacharid, pentaszacharid, stb. Poliszacharidok: kitin, heparin, glikogén, stb. Nukleotidok: adenin, guanin, uracil, stb. Monoamino-monokarbonsavak: fenilalanin, alanin, glutamin, stb.... Bele lehet kábulni a sejt minimális alkotóelemeinek pusztán a sorolásába és olvasásába is. Ám a helyzet még rosszabb, amikor mennyiségileg is elkezdünk nézelődni. Válasszunk ki a baktériumsejtek köréből egyet, egy parányit, és vessünk egy gyors pillantást a nevezetes *e.coli* mennyiségi adataira. Itt fehérjéből közel tízezer fajta különböző molekulát találunk - és ezek némelyike a csaknem negyvenezeres számot is eléri. Ehhez hozzájön közel tizenötezer különböző fajta RNS molekula - még hozzá összességében immár milliós példányszámban. Föllelhető továbbá körülbelül 20 millió kisebb szerves molekula is itt, valamint majdnem 40 millió ion is mellé - és ezzel még egyáltalán nem számoltunk össze mindent. Ez a grandiózus számú és változatosságú citokémiai anyagözön ráadásul egy olyan végtelenül parányi mérettartományban van jelen, amit józan ésszel még elképzelni sincs mód (*köbmikron mérettartomány*).

Ezzel a fantasztikumba hajló, kicsinél is kisebb tüneménnyel kell tudni bánnia annak, aki a mostanában világszerte óriási csinnadrattával, csattogó médiaparádéval, zenekaros és virágzóporos állami és városi ünnepléssel övezett *sejtmásolásra* vagy a sejt egyes elemei másolására szenteli az idejét... Ráadásul az iménti miniatűr anyagözön nem akárminő szervezethez rendelkezik: minden parányi elem a megfelelő időpillanatban éppen ott van ahol muszáj, éppen azzal végez összekapcsolódásokat

amivel szükséges, éppen azt csinálja ami a sejt életéhez elengedhetetlen - méghozzá olyan rövid időközökben egymás után, amelyekhez mérten még az elhíresülten icipici *milliszekundumot* is sok ezer évnek vélnénk. Ezzel az időbeliséggel, ezzel a sorrendiséggel és szervezettséggel aligha van mód minden apró részletet illetően szembenézni, ujamásolni pedig mindezeket reménytelen.

Van azonban ennél nagyobb gond is. Egy valamire való sejt parányi alkotóelemeinek nagyjából a *negyven százalékáról* gőzünk sincs micsoda. Sejtelmünk sincs miért van ott ahol van és mire szolgál. Még a töredéknyi részterületeken, például a sejtmagban a nevezetes génkészlet esetében is állandóan a szemünk elé csöppen ez a probléma - a megbízható munkát végezni akaró *citológus* számára szinte már rémálomszerűen - géncsoport jön géncsoport után, majd újabb géncsoportok, miközben semmi elképzelésünk nincs róla mi is az a szerep amit ellátnak. Mindössze annyi bizonyos, hogy nélkülözhetetlen a rejtelmes sötétségből előbukkanó, még rejtelmesebb géncsoportok sora, mert nélkülük a sejt se nem örökít, se nem él.

A biokémia tulajdonképpen három fő irány szerint mozog előre ebben a jókora nagy sötétségben - mégpedig nem a sejt, nem is a sejtmag, csupán a génkészletek *néhány* részének másolása során. Van *felülről kiinduló technika*, tehát a teljes génkészletből való elindulás, amikor a munkacsoport megpróbálja a meglévő élő sejtből a nem esszenciális géneket mellőzni és a megmaradt esszenciális génanyag némi átalakításával (és az összerakás során némi másolással) jutni el egy másféle működésű és valamennyire még életképes sejtig. Van *alulról kiinduló technika*, ahol a kromoszómát szintén a meglévő élő sejtben építi össze citokémiai alapelemekből a munkacsoport és sok más mellett a nukleotid sorrendet összeállítva

(és néha néhány parányi elemet másolva) próbálja előállítani az eredetitől némileg eltérő és még életjelenségeket mutató sejtet. Van továbbá *háta fordító technika* is, amikor a munkacsoport nem munkál meg semminő sejtet, nem másol a sejt elemei sorából egyet se, mellőzi még a géneket is, és citokémiai elemek összehangolása révén néhány, sejtre jellemző műveletet próbál meg elindítani, mint például osztódás, örökítés - nem egyszer nagyon is szellemes eljárások segítségével: noha a végeredmény valójában semmi más mint citokémiai eseménysor, és messze nem élet.

Alighanem feltűnő, hogy mindhárom iránynak mi is az egyöntetű jellemzője. A lemondás a sejt másolásáról. Méghozzá egyértelműen és minden irányzat esetében. Ennek ellenére meg nem szűnünk életműveket összegező *monográfiákban*, egyetemi *prezentációkban*, periodikák *recenzióiban* sejtmásolásról, mesterséges sejtről szólni. Óvatosabb terminológia kellene, már csupán azért is, mert mindezen műveletek világszélességű internetes övezetben vannak jelen, ahol gyorsan átértelmeződik minden egyes szó. Lesz belőle tücsök és bogár - továbbá *bioterrorizmus*, arab megszállottakkal, amely a sejtmanipuláció révén nemsokára ártatlan milliók életét veszi el (noha csaknem emberöltőnyi ismeretszerzés nélkül sejtet aligha manipulálhat akárminő csoport is - emellett a világban eleve meglévő mérgező populációk elterjesztése ezerszer olcsóbb és egyszerűbb: ám az se megy). Lesz belőle továbbá fű, fa, bokor, és barázdabillegető - valamint *ámokfutó mesterséges sejt*, amely elszabadul és mindent szanaszét szedve elpusztítja végül az egész civilizációt (noha az *in vitro* viszonyaiból származó sejtnak pusztító génanyaghoz jutnia *in vivo* még véletlenszerűen is reménytelen). A világméretű riadalom azonban már itt van, átszővi az életet - a sejtmanipuláció immáron sok milliónyi nagyon nyugtalan ember vitatémájává vált.

Annak kellene nevezni az összes idevágó citokémiai műveletet, ami valójában. Emberi érdekeket szolgáló, az ember által saját gyógyászati, energetikai és más céljaira átalakított, szerény működőképességű *sejtmódosulat* előállításának - ami nagyon messzire esik az evolúció sok millió éven át érlelődött és óriási szervezettségűvé érett, valódi sejtorganizmusaitól. A sejt nem másolható. A mesterséges sejt illúzió. Amit létrehozunk, az tulajdonképpen *humanizált sejtmódosulat*. Egyszerűbben is lehet talán mondani. Humanizált sejt.

[IRODALOMJEGYZÉK: Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]

A HUMANIZÁLATLAN SEJT SÖTÉT ELEMEI

A citológia egyre inkább *szártudomány*á válik, rangos művelői *sztarújságírók* és *sztárrporterek* rendszeres vendégei, szabadalmi ügyeiben pedig *sztárügyvédek* egész serege sűrűg. Hasonlóan fölfokozott a hangulat a konferenciákon is, Koreától Kolumbiáig a konferenciatermekben a tudós kutatókon túl föllelni a férfidivat több diktátorát, a férfiparfüm beavatott tudorait, a legújabb férfikozmetikumok kínálóit - egészen az idős akadémikusoknak memóriazavar elleni szereket ajánló ágensig. A *foyer*, a *hall*, a *lobby* földísíztett falainál ismert nevű szóvivők szónokolnak, neves moderátorok moderálnak, celebek visonganak. A képes hetilapoktól az internetes portálokig mindenünnen a mikrobiológia csodái áradnak: *Először hoztak létre mesterséges beleket őssejtekből! Meggyógyítja magát a mesterséges izom! Nagy erőkkkel dolgoznak a mesterséges anyaméhen! Kell egy új tudó? Nyomtass egyet! Itt az idő, nyomtasson élő emberi szívet, májat, vesét!* (Úgyse tud, tehetné hozzá némi malíciával számos citológus az egész világon végigáradó, vip negyedeken és nyomortelepen egyaránt végigvirító szalagcímek özöneihez).

Emögött a hurráhangulat mögött ugyanis egészen más színezetű valóság áll - amint azt minimális szakértelemmel akárki észreveheti - mégpedig a citológia nehéz és sajnos eléggé megoldhatatlannak mutatkozó problémáinak sora. Nem lehet kezelni rendesen már csupán a sejtmagot sem, nemhogy a sejt egészét és szövetsfeleményeit. Ami történik, az kísérlet kísérletet követően, keresgélés és tapogatózás - akármekkora is a *médiaszél* és *médiavihar* a próbálkozások övezetében.

Vizsgálódásaink derekasan körbelövöldözött célpontja, a sejt, a valóságban ugyanis ritka egy rakoncátlan valami. Hagyján hogy hiperebbnél hiperebb mikroszkópokkal is alig sikerül összevadászni az alkotóelemeit, átalakítani pedig az elemeit óriási nagy pénz, és még óriásibb munkamennyiség (aminek java része persze ballépések, botlások, tévedések végeláthatalan sorából áll). Ennél komolyabb baj, hogy teljesen elszemtelenedett módon a sejt önellentmondásosan viseli magát számtalanszor, és mellé még számos egészen *nonszensz* és *abszurd* vonása is van. Még a tartalmait a legtakarosabban összerendező sejt is egy szemvillanás alatt önrongáló mutációkat csap, vagy éppen gyengéd és jászolmeleg vírusfészekké alakul át. Mi több, nem egyszer még szépen át is cselezgeti a vizsgálatában elmerülőket: például az úgynevezett *ugráló génjei* révén olyasmiket művel aminek józan ésszel és milliós műszerrel épp az ellenkezője volna várható. Más alkalommal pedig, az úgynevezett *oldalirányú génszerzeményeit* mozgósítva, mindenestől átöltözve és ruhát cserélve, mesebeli *cinderellás* sármmal, újdonat új organizmus gyanánt mosolyog a mérges citológusra (és alakítja semmissé az összes addigi számításait és erőfeszítéseit). A citológusnak persze annál is inkább oka van nyugtalanná válni, mert egyes mutációk, az *ugráló gének*, vagy az *oldalirányú génszerzés*, vagy éppen az elszabadultan viruló *vírusgondozás* nem egészen mentesek minden ártalomtól az emberi nemre nézve.

Mutation! Counterproductive Mutation! Transposon! Retrotransposon! Horizontal Gene Transfer! - a rámutatás és megnevezés örömeivel csapdosnak a szakkifejezések az iménti ártalmas jelenségekről az angol nyelvű szakirodalom igen jelentős részében. *Definitive Virus Host! Intermediate Virus Host! Primary Host! Reservoir Host!* - olvasni máshol, mintha egy vendégfogadó ajánlatait nézegetnénk. A tudomány leíró ága üli itt az örömnépét,

az elpusztíthatatlan *pozitivizmus*, ahol a szakmai munkavégzés az észleletekre való rámutogatással, majd a jelenségsor precízkedő végjelölésével és elnevezésével már véget is ér... Óvatosnak kell lennünk azonban a citológiai pozitivizmusra való nehezítéssel, mert sajnos a pozitivizmus ellenes portán sem áll jobban a széna. Nincs küzdelem, amely az imént részletezett nagyon ártalmasnak észlelt sejtjellemzők eltörlését erőteljesen megcélozná. Nincsen a sejtátalakító műveletek szűk célra összpontosuló és sebes iramú megvalósítása során még csak oldalpillantás se nagyon ezekre. Humanizált sejtmódosulatokat állítunk ma már elő, emberi célok szolgálatába állított, szerény, ám valós működőképességű sejtalakulatokat - ugyanakkor a sejt szinte összes abszurd és emberre veszedelmes jellemzőjét érintetlenül és változatlanul visszük magunkkal a jövőbe. Mintha muszáj volna - noha nem az.

Apanázs ráadásul még volna is az egyfelől a csillagokig sztárolt, másfelől pedig a mindenféle eltúlzott és mesebeli rémségekkel övezett sejtvizsgálatokra - s ámbár az összegeket az általános vizsgálódás elől az időigényes és nagyon nehéz, célirányos sejtmanipuláció érdekében szokássá vált elvonni, mégsem a szponzori szubvenció a gond. Valójában a *kritérium* hiányának a problémája ez.

A tudománynak a történelem folyamán többféle kritériumot kellett teljesítenie hogy hiteles legyen: közismert az *Ellenőrizhetőség* kritériuma, az *Ismételhetőség* kritériuma, az *Általános Érvényesség* kritériuma, az *Azonos Végeredmény* kritériuma, és még sorolhatnánk.

Új kritérium bevezetése lenne helyes a tudomány területei közül a citológia esetében. *A humanizáció kritériuma.*

Ha humanizálunk, azaz emberi uralom alá vonunk és emberi érdekek szolgálatába állítunk valamit, akkor abban ne maradjon meg számos emberellenes erő. Amit humanizálunk, az humanizált legyen ne pedig emberre veszedelmes. Semmilyen algebrai, művészettörténeti, vagy éppen régészeti eredmény nem veszélyes az emberi életre, a citológiai újdonság mögött állandóan érintetlenül maradó nagyszámú sötét elem azonban már igen. S bár a kritériumok szaporítása és az elvárás szigorítása nyilvánvalóan vitatható - az indokok sora is valós.

A biokémiai kutatómunka természetéből nézetünk szerint egyedül azt volna indokolt sikeres génmódosulatlak, sikeres sejtmódosulatlak, vagy sikeres szövetmódosulatlak minősíteni, ami nem csupán a megcélzott részleteiben, hanem minden eddig észlelt *meghatározó elemében* és emellett minden eddig észlelt *meghatározó működésében* is emberi uralomnak van alárendelve.

[IRODALOMJEGYZÉK: Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]

KOZMOSZFIZIKA

AZ UNIVERZUM AZ EMBER PRIZMÁIN ÁT

Mlodinow, Barrow, Hawking, Gribbin, Penrose, Green, Davies könyvei Magyarországon is sorban egymás után jelennek meg immár, s oldalaikon valójában egy nemzedék ad némiképp összefoglaló jellegű állapotrajzot arról, meddig is jutott a csillagászat és vele együtt az emberi civilizáció a világmindenség megismerését illetően, és merre mozog majd ezután. Istentől független *Semmiből Teremtődés* tételezése, a híres *M-elmélethalmaz* taglalása (kvantummechanika és relativitáselmélet egységes világtértelemezéssé való összehangolásának reménye), a sokszoros univerzum (a nevezetes *multiverzum*) sejtése - mindenek előtt ezek a világegyetemmel összefüggő elgondolások új részletei immár.

Annyi bizonyosnak látszik a kötetekből, hogy messzebbre jutott az emberi vizsgálódás a világmindenség vonatkozásában mint eddig akármikor - ahol járunk már régen nem a *poszt-newtoni*, sőt már nem is a *poszt-einsteini* gondolatvilág, az elemzések centrumában immár nem a világ minéműségének megértése, inkább a világegyetem *genezisének* megismerése áll - és a generáció számos újítása nyomán a vizsgálatok prizmáin át immár a *genezis* valódi eseményei is mind inkább elősejlenek.

Ünnepelni való sok minden volna mindezen, ám a nemzedék írásainak végigböngészőiben (szólaljanak meg akár rangos asztrofizikai *periodikákban* vagy éppen internetes szakmai oldalakon) mégis megmarad egy jó nagy adag rossz százjíz. Korántsem a teljesítményeket és távlatokat kevesellő, szokásos mohóság származéka mindez - a mai civilizáció szakembere

szemben a romantikusabb elődökkel meghiggadt már, sejtí a valódi *relevancia* megjelenésének megkerülhetetlen nehézségeit. A rossz százíj, amennyiben alaposabban megvizsgáljuk az akár a rangos *periodikákból*, akár az internetes portálokról idecsengő visszhangokat (vagy a magunk ellenérzéseit) valójában az új eredmények *antropomorf*, mindenestől emberarcú színezetének szól.

Összegező M-elmélet közelébe jutottunk, a világegyetem valódi *genezisének* megsejtésénél járunk - és mindezek nyomán immár egy sokáig elfeledett és így szinte egészen újszerűnek számító szempont is megjelenik a szakmai mérlegelésben. Többen is fölvetik, hogy mivel az ismereteink ember által szerzett és ember által ellenőrzött ismeretek, vajon mennyiben ítéelhetjük megbízhatónak az ember prizmáját? Akkora horderejű felderítés esetén, mint a világmindenség *genezise*, akkora jelentőségű összegezés esetén, mint a világösszefoglaló elmélet, az igazságtartalom igazolására vajon csakugyan elegendő az egyedül az ember és eszközei által elvégzett ellenőrzés? Amennyiben pedig az egész világmindenségben egyedül csupán az ember alkalmas az ismeretei ellenőrzésére, vajon mennyiben megnyugodhatunk meg ebben?... Az elkövetkező oldalakon megpróbálunk ennek utánagondolni.

*

Léteznek körülöttünk kettő, három, vagy négy érzékelő szervvel élő egyedek igen nagy számban az állatvilágban. Sokkal több észlelő szerv nekünk sem jutott, mi mindössze öt alapszervvel rendelkezünk. Látunk, hallunk, tapintunk, szaglunk, ízlelünk ezekkel, emellett megerősítjük még a műszereinkkel és a gondolkodásunkkal ezt az öt érzékelő szervet. *De hol a többi?* - kérdezheti az, aki szerint

műszerek ide, gondolkodás oda, az ember éppen azért nem vesz észre számtalan vonást a világ valódi arcából, mert egyáltalán nem óriási számú és nagyon sokféle, inkább alig néhány érzékelő szervvel és a ráépülő apparátussal észleli azt: és a szűk eszköztár miatt el van zárva a valóság igazi arcától az öt érzékelő szerve és apparátusa által megszabott cellája mélyére.

Amikor fölfedeztük a röntgensugárzást, vagy a rádióhullámokat, az ünneplés övezetében mindig akadtak jeles és neves szakemberek is, akik elszomorodtak. Való igaz, az öt érzékelő szerv csakugyan nem észlelte volna se a röntgensugarakat, se a rádióhullámokat, és való igaz, néhány pici rés csakugyan megnyílt mostmár az öt észlelő szervtől és apparátusaitól megszabott rabcella falán: ám éppen a réseken át előbukkanó meglepőnél meglepőbb ujdonságok engedik sejteni, mennyi minden van még odakinn, és mennyire minimális mindaz amit a világ valódi arcából észreveszünk - summázhatnánk röviden az egykori újságok megsárgult papírijain, almanachok oldalain, vagy éppen személyes iratokba róva megmaradt gondolatokat. Ha a korabeli és frissebb fejleményeket folyóiratokból, hírlaptárakból, kéziratokból követjük, keserű legyintéssel is fogunk találkozni, még hozzá számos országban: micsoda önteltség is az emberi nem részéről az öt silány észlelő szervtől, a meghosszabbításuknak szánt műszerektől, vagy éppen egy olyan csapnivaló és erőtlen valamitől mint a gondolkodás, a világ és a valóság igazi arcának megismerését elvárni... Más gondja is volt azonban a cellánkon réseket ütő, és mégis sűrűn elszomorodó, múlt századi generációnak az ember ismereteivel - és erről egy rövid példa révén szeretnénk szólni.

A földigiliszta a fényre is, a hangra is, kizárólag a bőre révén érzékeny. Csattogtathatjuk hangosnál hangosabban a tenyerünket mellette, végigpásztázhatjuk zseblámpával, számára mindkettő

epidermális érzet csupán. Egyértelműen bőrrel felfogott és bőrön keletkező inger ez neki, mint ahogy például *epidermális* érzetet okoz nekünk is, amikor megérintünk valamit az ujjainkal. Sem a külvilágban látható képek tömegét, sem a külvilágban hallható dallamokat nem észleli a giliszta, ezek az ingerek *epidermális* inger gyanánt máris mennek az altalaj övezeteiben érzékelt számos egyéb inger sorába... A földgiliszta esete óvatosságra intő. Amit felfog a világból a giliszta, az mind gilisztaszintű és gilisztajellegű - és segítheti ugyan akármennyire is az életét a gilisztaszintű ismeret: a valóság más. Amit felfogunk és megtudunk a világról mi emberek, az viszont öt érzékszervvel, műszerekkel és gondolkodással előállított emberszintű ismeret - és velünk is megeshet akárminő színvonalas is az emberszintű észleletünk: a valóság mégis egészen más. Korántsem kizárólag korlátozó lehet ugyanis az ember szűkös apparátusa - számos esetben egyenesen megtévesztő is (mint a gilisztánál).

Jól tudták mindezt az ókori, a reneszánsz, a viktoriánus érában élő, vagy éppen a múlt század ötvenes éveiben munkálkodó csillagászok soraiból igen sokan. Akiket az ismereteik emberszínezete nagyon is zavart, az emberi értelmező és észlelő apparátus szűkösége szintén, a mindezek miatt esetleg észrevétlenül maradó ezernyi minden és mellé a megtévesztettség sejtelve pedig még ennél is jobban - és sokan nem is merték igaznak nyilvánítani mindazt, aminek egyedül csupán emberi ellenőrzése van.

*

Lehet, hogy tökéletesen hiteles a tudomány képe, és lehet, hogy a tudomány tényleg a meghatározó vonásokig jut el mindenben amit elemez, valamint a mindennapi életben alkalmaz - és nem a negyedrangú vagy a nyolcadrangú jellegzetességeket veszi észre és

alkalmazza csupán. Ám a tudomány bármely eredményének a visszaigazolása mégis egyedül emberi műveletekből és emberi műveletek által vizsgált valóságterületekből ered. Nincs hitelesítés, *mindenestől emberfüggetlen* igazolás. Nincs *Hitelesítési Együttható*, amit minden egyenletbe nyugodt szívvel odairhatnánk. Nincs *X-modulus*, ahogy az egyenletekbe írandó együtthatót jelölhetnénk.

A hitelesítés istenhívőnek, vagy valaminő misztikus világgértelmezésben megbízónak nem jelent nagy problémát. Annál nagyobb gond ez annak, akinek eltér a világnézete mindettől, aki sem a vallástól, sem az ezoterikumtól nem vár igazolást, és aki némi gyanakodással néz az emberi műveletekből eredő ismeretre. Sajnos teljesen kivételes, hogy egyik vagy másik *recenzens* ráolvassa az új csillagász generációra az igazságtartalom problémájával való szembenézés elmaradását, és még ritkább annak említése : gyökértelenül, az elődök aggodalmait mellőzve írnak, és semmi másban nem gondolkodnak mint emberi ellenőrzésben. Pedig jogos volna ezek jelzése. Mi több, feszegetni is kellene, hogy számos, a mai *qubites világból* származó esély említetlen marad a műveikben - például a *szuperpozíció* szabadjára engedésével ma már önjáróvá váló, egészen emberfüggetlen ellenőrzés elérése irányába is mód van óvatosan araszolni. A nem embertől alkotott és irányított, ellenőrzőképes mechanizmusok problémáján alighanem időszerű immáron elgondolkodni.

Nem lehetetlen, hogy a mostani csillagász generáció csakugyan eljut a világgenezis reális értelmezéséig és az összefoglaló világgélelet matematikai megfogalmazásáig. Ám ha a hitelesség, az emberfüggetlen ellenőrzöttség szigorúbb szempontjai szerint gondolkodunk, akkor már akárminő imponáló végkimenetel várjon is ránk, aligha vélhetjük a világgenezis, a világmegértés, az összefoglaló világmagyarázat ősi problémáit megoldottnak. Az

igazság megtalálásához vezető útnak az összefoglaló világmélet megalkotásával valójában nem egészen érünk a végére.

[IRODALOMJEGYZÉK: Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]

AZ UNIVERZUM A KÉTES LÉTŰ ALIEN PRIZMÁIN ÁT

Mlodinow, Barrow, Hawking, Gribbin, Davies, és a többi kiváló kozmológus és fizikus Magyarországon is mind sűrűbben megjelenő műveiben, az ezredfordulós csillagász generáció írásaiban, az egyéni színezetek ellenére a *metodika* egyöntetű. Az Univerzum keletkezésének és fejleményeinek emberi módszerekkel való megértését célozzák meg valamennyien. Így lenne ez teljesen magától értetődő és még óvatosan sem megkérdőjelezhető, amennyiben emberi értelemmel, emberi műszerekkel, emberi eljárásokkal jutottunk volna már *valódi relevanciára* a világmindenség végső és szinte mindenkit izgató rejtelmeit illetően. De nem jutottunk mindmáig.

A készletünk az Univerzum történéseinek kiismeréséhez valójában igen szerény méretű szett. Létezik az emberi *ÉRZÉKELES* és *ÉRTELEM* valamint a mindkettőre ráépülő műszerek sora - s noha mindezekből számos ismeretünk ered immáron évezredek óta, másunk a pontos megismerés céljára már nincsen. Mivel az Univerzum keletkezésének és létének fő talányaival a történelem kezdetétől fogva küzdünk, tulajdonképpen természetes hogy lassanként többszáz külföldi kutatóban, filozófusban, teoretikusban fölélénkül a kísértés mostmár azon is elgondolkodni: vajon mire jutna a világmindenséget illetően egy egészen másféle szett, *AMI MINDENBEN ELTÉR AZ EMBERÉTŐL*. Vajon miképp ismerhetnénk meg egy ilyen jellegű szettet és egyáltalán mennyiben váltható valóra ez a mostanában megannyi emberben megvillanó remény? Az alábbi oldalakon megpróbálunk ennek utánagondolni.

*

Nem lesz egyszerű persze mindez. Nem mintha nem pattanhatna

elő akármikor és akárhonnan a merész ötlet: öröndetes volna valamilyen *alien* civilizáció *mindenestől másféle* és eredményesebb szettjére rátalálni - amennyiben persze volna valahol ilyen, volna *alien*, és engedné is. Ám mindedig semminő *alien* civilizációtól nem jutott el semmiféle értékelhető jel ide. Nem mintha ezerszámra nem született volna már ötlet-sorozat vagy egyenesen ötletparádé a másféle szettről a századok során - elég emlékezni rá, mennyiféle remek szettet ruházott már ránk a *sci-fi*, vagy éppen az *ezoterikus gondolatvilág* (negyvennyolc vagy ötvenöt újdonság új érzékszervvel éppen úgy ellátva az emberi nemet, mint istenek és alistenek elméjével, vagy ezerféle *alien creature* mindentudó műszereivel). Ám tudományosabb természetű és valóságosabb mezőben szeretnénk maradni ennél.

Ez sem egyszerű azonban. Igazi tudós nem tekinti *tudományosan* tanulmányozhatónak se magát az állítólagos *alien* se a szettjét - legalábbis erre jutottunk a magunk részéről, amikor az eredménytelenség elősejtelmét mellőzve elkezdjük végignézni a szakirodalom *opusait*. Legalább föltevéséig, föltételezéséig szerettünk volna eljutni az idegen szettről és sok mindent mepróbáltunk ezért. *Posszibilisnek* látszó tudományos forrásokban idegen világról elejtett mondatokra próbáltunk rátalálni, máskor összefüggések magyarázatánál az érthetőséget szolgáló, merészen *imaginárius* példákra vadásztunk, megint máskor apróbetűs szövegek mélyén óvatos utalások és szeméremes *szordínóval* elmondott gondolatok után szimatoltunk - ám mindhiába.

Szerencsére a tudomány területén mindig vannak örök vagabundok, a szigorú egyetemi professzor álcája mögött megbűvó rendbontók és renitensek, máskor akadémikusi pulpitusokon ülő partizánok és eretnekek, méghozzá nem is szerény számban és számos országban - akik vélhetőleg elemző módon is elgondolkodtak már az

emberétől mindenben eltérő *alien* szett megismerésével összefüggő problémáson. Ám bárhol keresgélünk, nem találtunk a renitens csoporttól semmit - eltekintve néhány médiának szánt interjútól, pontosabban annak is az elnyelt negyedmondataitól, a viccelődésbe átfordított *passzusaitól*, vagy éppen a villámgyors gégeköszörülésbe átvitt elnémulásaitól.

Van a korunkbeli kutatásnak ugyanakkor egy olyan ága, ahol sok szó esik a nem emberi intelligenciáról és működéséről. A híres *Search for Extraterrestrial Intelligence* (SETI - A Földönkívüli Intelligencia Keresése) nevű program ez, és számos változata, amely ma már meglehetősen sok szálon *permutálja* át a civilizációt. Szervezetek, testületek, bizottságok, albizottságok, projektek, scenáriók, skálák igen szép számú érvényesítése révén zajlik mindez - létezik CEV, CHZ, CLV, CVL, CME testület például, amennyiben cé-vel indítjuk el az előszámlálásukat, emellett IAA, IAF, IADC, INA, ISU, ITAR, ITU, amennyiben i-vel megyünk előre, valamint SETV, SETTA, SOHO, SOLIS, SEI, STS amennyiben es-sel zárjuk a sorolást. Van *Beaufort-skála*, *Fujita-skála*, *Kardasov-skála*, *Palermo-skála*, *San Marino-skála*, *London-skála*, *Rió-skála*, továbbá létezik CHURCH-TURING-hipotézis, ŐRSZEM-hipotézis, PALEOKONTAKT hipotézis, OMPHALOS-hipotézis - ám alighanem jobb itt megállnunk. Megdöbentő, hogy mennyire emberjellegűen, emberszínezetűen véli elképzelni ugyanis mind az *alien* mind az *unearth-civilizációt* ez a *research-program* és az összes variánsa. Az élet vagy szén-alapú, mint a mi glóbuszunkon, netán szilíciumra vagy ammóniára alapozódó, esetleg mesterséges - és itt pont van. Az *alien* nyilvánvalóan ugyanúgy *szervjellegű* érzékeléssel és *agyjellegű* értelmező működésekkel rendelkezik mint mi - és itt is pont van. Közös nyelvezetünk máris adva van, ez a matematika, esetleg a geometria vagy valaminő algoritmus, a műszaki eszközeink összehangolására szintén remek esély van - ráadásul ők is nyilván

wave-jelleggel sugározzák az információkat idefelé, mint ahogy mi odafelé. Fel a távcsövekkel és készülékekkel tehát, derítsük ki hogy hol léteznek - természetesen nehéz ez, megerőltető ez, ám az út végén a nagyszerű végeredmény vár... Ettől a velejéig *antropomorf* és *analóg* megközelítéstől sajnos *dezantrópomorf* világfeldolgozó szett megismerése nem nagyon remélhető, a mindenben eltérő szetthez ezen az útvonalon nehezen juthatunk el.

Maradnak *dezantrópomorf* karakterrel is törődő területként a kozmológiai, kozmogóniai, asztrofizikai vitaoldalak, számos szakterület internetes világtársaságának *agórái*. Nem tanácsos lebecsülni őket persze, szakértelemre épülő oldalak ezek, ide csillagjós, sarlatán, messiás, modern sámán, megszállottságtól égő szemű *alienimádó*, irgalmat nem ismerő *ezoterikus* író ritkán jön és elég gyorsan el is illan az alapos ismereteket igényelő és nehezen érthető szakmai szövegezés miatt. Tanult emberek szólalnak meg itt, részecskefizikusok, röntgenorvosok, elektromérnökök, és mások, akik a *parciális és impropius integráltól* ugyanúgy nem ijednek meg, mint a *sztóchiometria* újlatint, önémetet, archaikus görögöt összevegyítő szőrnyszülött szószüleményeitől, vagy az *asztrofizikai* feladatgyűjtemények egyetemisták életét megnehezítő, sajtóhibás végeredményeitől. Akármennyire is tisztelendők a külföldi és hazai kozmológiai vitaoldalak azonban, és akármennyire is szóba jönnek itt már az *alien* prizmái is (és a prizmákkal összefüggő eljárások is, a *szegmentálás*, az *irrealizálás* és sok más, amit majd részletezünk is) ám az itt megszólalók sem jutnak messzire, amint az alábbi összegezés is elárulja.

*

A föltételezett földönkívüliek fölfoghatatlanul *dezantrómorf* fogalomfélékkel, fölfoghatatlanul *dezantrómorf* tapasztalatfélékkel, és

számos más egyébfélével is rendelkezhetnek akár. A fölfoghatatlant kerülve, a lefordíthatóan és kezelhetően *dezantropomorf* ismeret irányába próbálnak eljutni ezért a szakemberek az *agórán* - és messze nem ötletlenül. Számos szellemes javaslat van itt és az ötletszálak egyre csak szaporodnak - viszont ezek a szaporodó szálak rendre vagy elvarratlanul vagy vázaltszerűen odafércelt állapotban maradnak, így aztán az *agóra* sajnálatos módon átalakul a szellemesen csillogó, villogó, csapongó ötletparádé színterévé. Persze korántsem bárminő hallgatóságos csoportnorma viszi errefelé a megszólalókat mint egyéb internetes oldalakon - az ötletparádéba való sodródásnak más az oka: a megoldhatatlannak mutakozó nehézségsorozat. A *sziszifoszi* sziklacipelést cseréli itt az elfáradó *pszichikum* gondtalan ötletvillogtatásra, a mind meddőbb gondolkodási erőfeszítést jótállás nélküli szellemi sziporkázásra, a masszív gátaknak való nekifeszülést illékony virtuóztatásra. Amint hamarosan látni lehet, szinte áthághatatlanul masszív ugyanis az a gát, ami az *alien* ismeretlen vizeinek itteni megközelítői előtt áll... Idézünk néhány ötletet arra vonatkozóan: vajon miféle eljárásokat alkalmazhat az *alien*, és vajon miket is csinálhat másképpen mint mi, az *agórán* megszólalók szerint.

Szegmentálás. Cleopatra számártejjel megtöltött márvány medencében áztatja magát a pónijával együtt. E többezer éves idill alapvető *szegmentumai*, az isteni nő, a számártej, a póni, a márványmedence, a márványozott medencepart az ember számára világosan elkülönülnek, egy *alien* azonban esetleg már másképpen *szegmentál*, például csupán a szerves anyag és a szervesetlen anyag szétválasztása szerint. Ez esetben az isteni nő, a számártej, a póni együttesen és egymásba mosódva adja az első *szegmentumot*, mint szerves anyag, a márványmedence és a márványozott medencepart pedig szintén együttesen és egymásba mosódva a másodikat, mint szervesetlen anyag. Ez persze eddig csupán egy *antropomorf* példa,

és annak is egyszerű - szerves anyaggal, szervetlen anyaggal, az emberi civilizáció elemeivel. Ezerféleképpen *szegmentálható* viszont a világmindenség. Méghozzá *dezanropomorf* módokon is, vagy éppen általunk nem ismert *antropomorf* módokon is, olyan módokon is akár ami a világelemző matematikánkkal esetleg utólérhető - így a szettkeresésnek ez az útvonala eddig még rendben is volna, és az úton végigmenve akár még egy világmegismerő *alien* prizma is előtűnhetne éppen. Ám ha lelkesen hozzákezdzenénk kiszámítani, valószínűsíteni, vagy valami más, akár az antropomorfizmusnak ellentmondó módon elcsípni azokat a *szegmentálásokat*, amelyeket a lehetséges *szegmentálások* végeláthatatlan özönéből egy *alien* netán alkalmaz, akkor már igen nagy gondban volnánk. Mintha *tűt* (helyesebben a tű tulajdonságainak a töredékét tartalmazó *tűféleséget*) keresnénk a szénakazalban.

Parallelizálás. Lassítsuk le a denevértől fölfogott, de a fülünk által érzékelhetetlen ultrahangokat az általunk érzékelhető sávba, és máris meghallgathatjuk miket is észlel a röpülő éjjeli emlős - persze csupán a párhuzamát. Ami fölfoghatatlan, vagy a legtágabb fantáziával is elképzelhetetlen az emberi élőlény számára, annak ugyanis valaminő párhuzama esetleg még megjeleníthető a mi világunkban is. Ismeretes, hogy kilencdimenziós fejleményeknek létezik, ha szegényesen is, nyolcdimenziós vagy éppen ötdimenziós párhuzama, a mi háromdimenziós világunk is elsekélyesíthető és síkká *parallelizálható*, és sorolhatnánk. Nem lehet kizárni, hogy amit egy esetleges *alien* művel, annak van valamilyen párhuzama a mi szintünkön is. Hogy a föltételezett földönkívüliek világmegismerő művelete esetleg *parallelizálható* és így nagyobb vagy apróbb, ám áruló nyoma megjelenhet vagy megjeleníthető a mi övezetünkben, az még alighanem rendben is volna. Ám a *dezanropomorf* prizmának és annak amit a prizma révén az *alien* észlel, sajnos még így sincs mód a nyomába eredni. Ezerféle és fajta, *parallelizálható*

műveletet végezhet ugyanis az *alien* és ennek szintén ezerféle párhuzamos nyomata vagy nyoma adódhat - így aztán a változatok özöne miatt és mellé még sok egyéb miatt aligha van mód megbízhatóan utánaszámolni vagy más módon elcsípni: mi is ez a nyom, és minek a párhuzama is ez. Tűféleséget keresnénk a szénakazalban megint.

Irrealizálás. Ha belegondolunk, hogy mit is jelent egy olyan világmegismerő szett, ami *mindenben eltér* az emberétől, akkor mindenek előtt az *értelem* és az *érzékelés* mindenestől való mellőzésére szükséges számítanunk, s emiatt számtalan olyan eredményre, ami az emberi értelem és érzékelés számára *nem igaz*. Semmi baj belőle, hiszen kiválóan otthonosan vagyunk az olyan események és jelenségek világában amelyekről mindenkinek nyilvánvaló: egyetlen árva elemük *nem igaz*. És korántsem kizárólag taszító tapasztalatokkal - hiszen hol lélekemelőnek találunk, hol tanulsággal telinek vélünk, máskor pedig egyenesen szépnek ítélünk számtalan mindent, ami se nem valóságos, se nem igaz. Mese, legenda, film, irodalom, és sorolhatnánk. Márpedig a hatalmas halmazában mindannak a rengeteg mindennek, ami az emberi értelem és érzékelés szerint *nem igaz*, meglapulhat számos olyan elem is, amit éppenséggel a nem emberi szett is előállíthat. Próbáljuk tehát átvilágítani az általunk áttekinthető óriási válótlansághalmazt az *alien* ismereteinek megközelítésére, sőt akár a világmegismerő idegen prizma elérésére is. Szempontok beláthatatlan bősége szerint van mód előrejutni változatos matematikai eljárásokkal - ám épp ebből a rózsaszín ígéretességből jön elő a probléma. A beláthatatlan bőség ugyanis nem csupán a szempontok végláthatatlan sorára vonatkozik - sajnos méginkább érvényes ez a *nem igaz*, a *nem reális*, a *valótlan* jelenségek átvilágítandó óriáshalmazára is... Tűféleség a szénakazalban ismét.

Ellentétezés. Itt az anyag és az antianyag ellentétpárja jelenti az alapot. Ellentétes töltésekkel bíró, a proton, neutron, elektron pozícióiban antiprotonnal, antineutronnal, pozitronnal rendelkező, és ezekből galaktikává épülő világokban, az úgynevezett antivilágokban, az elektromosan ellentétes módon összeépülő *szubsztancia*, egy ottani *alien* civilizáció számára esetleg egészen másféle világmegismerő szettet eredményezhetett mint az emberé, az *agórán* megszólalók szerint. Akár bele is törődhetünk a föltételezésükbe, hiszen a világegyetem általunk megfigyelhetetlen, ám a megfigyelhetőnél messze nagyobb részén a csillagászat valóban megengedi az antivilágokat. Az *alien* prizmájáig azonban így se nagyon van mód eljutni. Az antiprotontól, antineutrontól, pozitrontól megépülő világ *permutációja* ugyanis véghetetlenül nagy és minőségileg is véghetetlenül változatos, ezért aztán aligha van mód utánaszámolni vagy valaminő eljárással elcsípni, vajon miképp ellentétez egy megismerés-szerű művelet során arrafelé az *alien* (ha ott van egyáltalán)... Tűféleség és szénakazal ezuttal is.

Véletlennék korántsem tekinthető a fentiek következtében, hogy kellő kidolgozása az idegen szettek irányába araszoló javaslatoknak nincs az *agórán*. A kozmológiai és kombinatorikai kalandtúrára csábító elgondolás szintjén megáll minden művelet, noha van éppen elég: *panteizálás*, *szisztematizálás*, és sorolhatnánk. Bár nem részletezzük ezeket mostmár, annyit azért ideírnánk: ezekkel az eljárásokkal is vagy a szénakazal mellé érkezünk meg, mint eddig, vagy pedig más járhatatlan útvonalra jutunk... A tudomány és féltudomány tőlünk föllelt forrásai közül a legutolsó is kimerül ezzel sajnos. Hiába próbáltuk meg áttekinteni nagy igyekezettel a problémával összefüggő szakirodalmat is, és az övezeteit is, az ígéretes szettnek változatlanul semmi nyomravezető jele sehol. Ám komolyabb baj is van ennél, amint alább szólni szeretnénk róla.

Korunk tudományában fölmerült már, hogy kezd túlhaladottá lenni a kizárólagosan az ÉRTELMET és ÉRZEKELÉST tudományalappá tévő, a titkok tömegét a képletekből kihagyó, az észleletlent és észlelhetetlent, valamint a megértetlent és megérthetlent az egyenletekben nem jelölő szemlélet. Szimpátiával gondolunk erre a nézetre mi is. Igaznak találjuk, hogy a $T = P + R$ összefüggést szerencsésebb volna inkább $T = P+R+U+I$ alakban megadni (egy egyszerű igazságösszefüggésről van szó, ahol az első esetben a t (truth) igazság nem más mint p (perceivable) észlelés-halmaz és r (rationality) racionalitás-halmaz eredményeinek összessége - a második esetben pedig az u (unperceivable) az észleletlenség-halmazt, az i (irrationality) pedig a megértetlenség-halmazt jelöli). Ugyanis a fősoroltak számbavétele mindeképpen reálisabb igazságösszefüggést eredményezne, sőt jelen állapotunkban esetleg még magát az ideális igazságösszefüggést is alighanem megadhatná. Ám tudnunk kell közben, hogy kezdeni már - szintén jelen állapotunkban - sajnos nem sokat sikerülne ezzel: ugyanis számos ismeretünk esetében se az u , se az i elemeiről sejtésünk sincs micsoda, nulla áll a pozícióiban vagy netán más, szám, jel, szimbólum vagy valami egész más - így aztán végképp nem jutnánk messze ezzel az összefüggéssel az alien esetében sem, és inkább csak az álmodozás érzete az, ami előszívárog innen.

Abból, hogy a földönkívüliek kapcsán a TUDOMÁNY beszédesen hallgat, a SETI beszél és beszél de a *dezanropomorf* közelítést kerüli, az AGÓRA a tú helyett rendre a szénakazalhoz érkezik, alighanem észrevehető az emberétől mindenben eltérő szettek megcélzásának álmodozó színezete is... Filozófiailag föllekesítő, lélektanilag hiteles, logikailag hibamentes lehet ugyan a szűkös vagy csődös emberi szett ellenébe a mindenestől nem emberi szettet

odaállítani mint igéretesebb világmegismerő eszközt - ám odaállítani egyszerű, viszont megtalálni, vagy csupán megközelíteni is ezt az ismeretlen és esetleges valamit már eléggé reménytelen. Alighanem bele kell törődnünk, hogy nem szerezhettük meg az izgalmas *alien* szettet, nem nézegethetjük a világot az izgalmas *alien* prizmán át, és még magáról a prizmáról se nagyon gyaníthatunk meg semmit. Ráadásul, méghozzá igen nagy valószínűséggel, *alien* sincs a világmindenségben... Alighanem a magunk szettjére vagyunk utalva.

[IRODALOMJEGYZÉK: Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]

KVANTUMMECHANIKA

A SZUBATOMI VILÁG NONSZENZS JELENSÉGEI

(Valószínűségeloszlásokat kezelő formalizmussal is nonszensznek minősülő jelenségek)

A kvantummechanika tudományága (a kvantumfizika VALÓSZÍNŰSÉGELOSZLÁSOKAT kezelő formalizmusával, továbbá kísérleti alapokon) a szubatomi világ vizsgálata során nonszensz jelenségeket is észlel. A szakirodalom, alább, jó néhány alkalommal utal ezekre: egyes mért mennyiségek esetén a világban mindenütt érvényesnek vélt *ok-okozat* összefüggés megszűnésére, másféle mért mennyiségek esetén a múltra való nagyon rövid visszahatásra, és sok másra még. Józan, mindennapi észjárással elfogadhatatlanok ezek - ám valóságos voltukat számos ellenőrzés erősíti meg. Szűkös a fogalomkészletünk hogy beláthassuk, a képzetkészletünk hogy elképzelhessük mindazt, amit a mérések és matematikai eljárások észlelnek. Korlátozott képességeket szereztünk sajnos az evolúció során: sóhajtja a szakirodalom nem is egy szerzője a vizsgálataiban időnként megjelenő nonszensz momentumról szólva - és messze nem alaptalanul. Ám az atom alatti világnak nem csupán a mindennapos emberi szemlélet szűkössége miatt nonszensznek minősülő jellegzetességei vannak - és nem csupán elszórtan, itt, ott, vagy amott. Az atom alatti világnak vannak szigorúan a mikrofizikai eszköztár révén és a matematikai elemzés alapján egyaránt nonszensznek minősülő jelenségei is: méghozzá nagy számban - és nézetünk szerint a szubatomi világ egészét végigszövő módon.

*

Nonszensz, tehát zagyva (1) értelmetlen (2) tartalmatlan (3) elképzelhetetlen (4) átgondolhatatlan (5) nem értelmezhető (6) önellentmondásos (7) inkonzisztens (8) összeillőt és össze nem illőt vegyítő (9) szabálykövetőt és szabályszegőt elegyítő (10): akármire vonatkozóan ami nonszensz, az ókortól máig elsősorban ezek az állandó megállapítások vannak jelen az *ontológiában*, és részben a mindennapos emberi gondolatvilágban is - elsősorban ezek azok a jellegzetességek amik alapján valamit nonszensznek nevezünk. Érdeemes a kvantumfizika tapasztalatai körébe betekinteni mindezeknek az alkalmazásával. Földézni a kvantumfizikai leírásokat az összes eddig észlelt szubatomi *anyagi* építőelemre vonatkozóan - és minden egyes építőelemnél röviden rögzíteni a nonszensz mozzanatot.

*LEPTONOK: Elektron (Ponttöltésnél kialakuló szingularitás) (2) (4)(5)(6)(10), Müon (Mágneses dipólusmomentum rendellenessége) (6) (8) (9) (10), Tau (BaBar kísérlet) (5) (6) (8) (9), Neutrínók (Tömegérvényesülés ellentmondásai) (5) (7) (8) (10). KVAROKOK: Szabad kvarkok (Lét és megfigyelhetőség önellentmondásai) (5) (6)(7)(10), Kötött kvarkok (Háromcsaládos rendszer értelmezhetetlen generálódása)(4)(5) (6) (9). BOZONOK: Foton (Impulzusmomentum) (7) (9), Gluon (Szabad gluon izolálhatatlansága) (5) (6) (8), W és Z bozon (Spontán szimmetriasértés önellentmondásai) (6) (7) (9) (10), Higgs-bozon (Renormalizálásra való alkalmatlanság) (5) (6) (8), és lehetne még sorolni... Aláhúznánk, hogy tudományos egyetértés szerinti és ráadásul stabilan nonszensz mozzanatok ezek, és aligha jogos ellátni őket a *jelenleg még ismeretlen* vagy a *jelenleg még megoldatlan* és egyéb megjelölésekkel, amiket akárminő nonszensz jelenségre akármikor egyszerű rásütni. Megemlítenénk még, hogy képzelethiányból és fogalomhiányból eredő nonszenszről sincsen szó. Mindezek a kvantumfizika formalizmusával előálló (makrofizikai mennyiségfajták megmért valószínűségeloszlásának elemzéséből*

származó) és matematikai módszerű vizsgálatok matematikai *metódussal* szemlélhető végkimenetelei (szakirodalom, alább).

Ami a tapasztalatok közös tanulsága a probléma szempontjából: változatos erősséggel ugyan, ám valaminő nonszensz esemény, jelenség, vagy jellegzetesség, az összes szubatomi anyagi építőelem esetében megjelenik. Elgondolkodtató ez. Számtalanszor tanulmányoztuk már az utóbbi nyolcvan esztendő alatt a világot alkotó atom alatti részecskéket - és soha olyan atomépítő partikula nem jött elő, aminél előbb vagy utóbb ne észleltük volna a nonszensz mozzanatot a mérések során. A nonszensz momentum mindenütt ott van - valamennyi szubatomi anyagi építőelem működését így vagy úgy érinti. Tisztán látható, hogy a nonszensz jellegzetességek előbukkanása *általános* jellegű, a szubatomi világ egészét *átfogó* módon érvényesülő, a szubatomi építőrészecskék összességén végigpillantva pedig *szakadozatlan* megjelenésű. *Olyan világmindenségben élünk amelynek valamennyi apró építőeleme egytől egyig össze van nőve nonszensz momentumokkal* - a nonszensz vonástól mentes atom alatti építőelem illúzió.

Newton fizikája, *Einstein* fizikája tetszetősebb, harmónikusabb, lelkesítőbb képet tudott feltárni a kozmoszról a kvantumfizika formalizmusánál, amely egymás után észleli a világmindenséget alkotó szubatomi építőelemek nonszensz műveleteit és jelenségeit. A kínos tapasztalatok nyomán a világmindenség szeretetre méltósága is csökken és ma már számos részecskefizikus jóhiszeműséggel és jóindulattal átitatott megközelítése is elkezdett ellillani. Megjelentek a leleplező hajlandóságú tudósok, fölbukkant a firtató hozzáállás, megerősödött a nagyon nyugtalan, szélsőségesen éber megközelítés. Gondolnunk lehet immár egy nagyon zavaró gyanúra, sejtelemre, sejtésre is. Különösen ha tekintetbe vesszük a nonszensz jellegzetesség *általános és szakadozatlan jelenlétét* a

mikrovilág építőelemeiben és az ezekből összeálló makrovilág egészében. Arra, hogy *a törvények uralma a világegyetemben esetleg nem egyöntetűen érvényes.*

[IRODALOMJEGYZÉK: Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]

AZ UNIVERZUM KELETKEZÉSÉNEK ABSZURDITÁSA

Az Univerzum keletkezése kvantumfizikai esemény volt a reáltudomány számos ágának egyöntetű megállapítása szerint. A kvantumfizika és formalizmusa, a keletkezés tisztázására törekedve, azonban már igen nagy számú nehézséggel néz szembe - ráadásul a saját módszerei vonatkozásában is számos gondot észlel. A fogalomkészlet a főbb problémák egyike, a mikrofizikai jelenségeket értelmező, a makrofizikából származó szemléleti apparátus nem egyszer nehezen illeszthető rá a szubatomi részecskevilágra – ráadásul a mikrovilág földolgozásához a fogalmaink körének bővülésére is szükség volna immár évtizedek óta a pontosabb megismerés érdekében. Emellett a hasznosítható *terminus technicusok* köre is hiányos, avulóban van, a világkeletkezés vonatkozásában vizsgálandó övezetekkel pedig nem mindig áll összhangban... A *terminus technicusok* köre bővíthető azonban nézetünk szerint, mégha egy szokásosnál profánabb és szélesebb *nómenklátúra* irányába való elmozdulás az eddigi megállapításokat is érinti - és az alábbiakban vállalkozni is szeretnénk erre.

*

ABSZURD: Képtelen, lehetetlen, elhíhetetlen, esztelen, oktalan, összevissza, idétlen, zavaros, nevetséges - sorolhatjuk a szó elsődleges jelentéstartalmait magyarul. *ABSURD: the extremely illogical, the extremely irrational, the stupid, the nonsense* - folytathatjuk kicsit kibővítettebb kifejezéstartalommal angolul ugyanezt. Ám lehetne franciául, németül, spanyolul, olaszul, oroszul sorjáztatni szinte a végtelenségig a jelentéseit ennek a számtalan jelenséget és eseményt jellemző szónak - az eurázsiai és óceániai nyelveken végigívelően egészen a szuahéliig (mert még a szavannavilágban is előjön).

Az ABSZURD, az ABSZURDITÁS, az ABSZURDUM terminusok belső tartalmai felé tekintve föltűnik, hogy a főlisoroltak közül egyik sem *monolit* jellegű jelenségeket jelöl elsősorban. Előfordul bár, hogy az abszurdum szóval valami valótlant, valami irreálisat jelölünk, ám ami abszurd vagy abszurd működésű, az valójában a reálisat és az irreálisat, a racionálisat és az irracionálisat, az empirikusat és a spirituálisat egyaránt összeszőheti, vagy szélesebben szemlélve, az anyagit és a szellemit, a valamit és a semmit egyaránt elegyítheti - ráadásul *random* módon és *random* arányban is. Lényegesnek tűnik, hogy a föntiekkel kapcsolatos fejlemény képtelenség, lehetetlenség legyen *valamilyen szempont szerint*, akár egy egyszerű, mindennapi szempont szerint is - vagy minimum értelmetlen, önellentmondásos - az emberi civilizáció ekkor nevez valamit abszurdnak vagy abszurd működésűnek már az ókor óta, és az abszurdum változatos *ontológiai* meghatározásaiban is ezek az ismétlődő elemek, szintén az ókor óta. Külön kiemelnénk, hogy a képtelenségek, a lehetetlenségek karaktere bármiféle lehet, *lehatárolhatósága se térben, se időben, se minőségében, se mennyiségében nincs az abszurdumnak*, az abszurdum semminő végeességét nem ismer amennyiben nem gátolja az övezete vagy valaminő saját jellemzője, se az *ontológiai* elemzés, se a mindennapos észlelés szerint, úgyszintén az ókor óta... Valójában *kritériumok* a főlisorolt jellegzetességek - soruk persze még szaporítható számos másodlagos vagy éppen nyolcadlagos jellemzővel - és megvalósulásuk a mindenkori abszurditás alapja (részletesebben minderről a szakirodalomban, alább).

A kvantumfizikában az ABSZURDUM és az abszurd működés nem ismeretlen. Valamikor, Newton fizikájában, Einstein fizikájában *differentia specifica* volt az abszurdum megjelenése, azonnal megmutatta egy elgondolás elhibázottságát, megvalósításra vagy

megvalósulásra való alkalmatlanságát, és megmaradt ez a szerepe a mikrofizikában is a számítási műveletek esetében - noha számos mai mikrofizikus az abszurdum megjelenéseire már egészen más módon gondol mint néhai elődei. A klasszikus fizikai mennyiségek megmért valószínűségeloszlásainak vizsgálata során, vagyis magában az alapvető mikrofizikai eljárásban, ugyanis megvalósulhatatlan abszurdumnak minősülő esetek jelennek meg a szeme előtt, érvényesen és valóságosan, ráadásul nem is egyszer (csupán egyetlen példa: az ok és okozat összefüggése megszűnik). Így aztán az utóbbi évtizedekben a megvalósuló abszurdum eseteivel a részecskefizika már elkezdett aprólékosabban is összeismerkedni, majd részben összebékülni is. A *kvantum-szuperpozícióban*, a *kvantum-összefonódásban* föllelhető különös képtelenségek tudományos fölhasználásba történő befogadása és leleményes kezelése pedig ma már az abszurdum pragmatikus alkalmazásáig is elvezetett (*qubites* számítógép változatai például).

Az ABSZURDUM és a valamilyen szempont szerinti abszurd működés persze messze szélesebben és sokszínűbben van jelen a civilizáció egészében. A mindennapi életben mindannyian észlelünk valóságossá vált abszurdításokat, valaminő szempont szerint abszurdumnak minősülő eseményeket. A kultúra területén korról korra divatos a megtapasztalható abszurdum ábrázolása is. A tudomány területén természetes a tanulmányozása, témája a lélektannak, a filozófiának, de a természettudományok körét tekintve a kvantumfizikán túl homlokráncoltató kutatási tapasztalat a biofizikában, továbbá a biokémiában is - de tulajdonképpen a biológiai tudomány összes ágában jelen van az önellentmondásos jelenségei sokaságával és az életműködések eltérítő, értelmetlen, vagy éppen véletlenszerű eseményei özönével (részletesebben a szakirodalomban, alább).

Akármerre tekintünk, az ABSZURDUM és az abszurd működés az élő és élettelen világ időről időre észlelhető jelensége - és az ezúttal nem részletezendő *nonszensz* elemeivel együtt, ismerős és megszokott része a világmindenségnek. Ám több is ennél nézetünk szerint - amint alább majd szólni is szeretnénk róla. (*Terminus technicus: Absurdum, lat.*)

*

Új fejlemény a kvantumfizikában a SEMMI fogalma felé forduló figyelem. Mostanában több kiváló fizikusban is fölmerült a *Semmi*ből *Teremtődés* föltételezése ugyanis a világegyetem születését illetően. Nem a híres *Creatio Ex Nihilo* tétel teológiai tartalmának korszerűsítése ez persze, és messzemenően nem valaminő isteni erő világtéremtő műveletének modern ecsetelése. Nem teremtésről, hanem *teremtődésről* van szó, a világmindenség szubatomi alapjainak a semmiből való előbukkanásáról, aminek a gondolatával ma már sok részecskefizikus egyetért. A tartalma azonban ennek az elgondolásnak számos sávon megmunkálatlan - noha az alapfölvetés nézetünk szerint erősen megközelíti az igazságot. Mielőtt bővebben szólnánk erről azonban, először is azt érdemes megvizsgálni, vajon mit is jelent részletesebben és pontosabban a *semmi*, amit a civilizációban számos jelentésváltozatban, igen nagy szóródásban, és számtalan szituációban alkalmazunk.

A SEMMI a létező hiányát, vagy a létező ellentétét, vagy még pontosabban a nemlétező eseményeket és jelenségeket jelöli a szótári megközelítés szerint - szintén az angoltól az oroszra át egészen a szuahéliig. A föntinél tágabb tartalmat kibontó filozófiatudomány definícióit is sorolni lehetne: a nyugati gondolkörből az ókori *antropologikus* szemlélet meghatározásaitól a reneszánsz *panteizmuson* át a modern *egzisztencializmusig*, a

japán, indiai, ókinai gondolkorból az archaikus *illúziótantól* egészen a modern *reinkarnációs elméletekig* – ugyanis az eszmetörténet során szinte számtalan, erős gondolati munkával megformált megállapítás született már arról, mennyiféle jellemzője is van annak, amiről azt gondoljuk, nincs. Kvantumfizikai témáról lévén szó, a számos gondolatot indukáló *vákuumteóriákat*, emellett a változatos *éteeteorémákat*, a merésznél merészebb *multiverzumelméleteket* volna esetleg érdemes idézni arra, mennyi minden van ott, ahol eddigi szerény sejtésünk szerint semmi sincs. Ám *kritériumokat* a főttebb jelzett sorból már nem választanánk gondolatmenetünkhöz. *A tulajdonság nélküli semmi, a tartalom nélküli semmi*, az igazi semmi érdekel minket ezúttal, ezzel a színezhetetlen és árnyalhatatlan semmi-meghatározással szeretnénk élni.

Megmaradunk a SEMMI iménti meghatározása mellett az alábbi oldalakon akkor is, amikor mindentől elkülönítve jön szóba a semmi, és akkor is, amikor mint része vagy eleme valaminek – és éppen a semmiből születés problémájának pontosabb megvilágítása, emellett a szakmánál szélesebben vett övezetben való érthetősége érdekében. A józan, mindennapi ember számára ugyanis elképesztő gondolat az, miszerint a semmiből akármi is szülessen – a semmit egyszerűen semminek gondolja, amiből soha, sehol, semmi se származhat. Nem kívánjuk fölmagasztalni a komplikált tudományos kérdések tudománytól független közelítéseit - ám a nem szakmai észjárású embernek ezúttal véleményünk szerint egyértelműen igaza van. Minden tiszteletünk a *Semmiből Teremtődés* híveieié, igen nagyra értékeljük a *hawkingos, mlodinowos* alapú elgondolásokat: ám a világmindenség nézetünk szerint egyáltalán nem a semmiből és nem az általuk jelzett módon született meg, inkább egészen másképpen - amint nemsokára rátérünk. (*Terminus technicus: Nihilum, lat.*)

ŐSÁLLAPOT: Ezerféleképpen használatos fogalom ez a civilizációtörténetben. Mi a Planck-korszak tartalmát (tehát a fázisokra osztott ősrobbanás első, változásmentes szakaszát) nevezzük meg vele. Matematikai leírással, de klasszikus fizikai fölfogással, továbbá kvantumfizikai földolgozással közelítve is a Planck-korszak tartalma sokak szerint egyértelműen *abszurdumnak* minősül. Végtelen, hipermagas hőmérséklet, végtelen nyomás, végtelen energiasűrűség, végtelen görbület, csupa szédítően szélsőséges jelenség van jelen ebben az anyag nélküli, időmúlás nélküli, pontszerű állapotban a számítások és elemzések szerint, amit a meghökkenítően abszurd jellege miatt senkinek sem egyszerű elfogadnia. Számos kvantumfizikus lehetetlenségnek találja, teljes képtelenségnek ítéli az összes itteni jelenséget a szédítő paramétereivel együtt, akármennyire is ez adódik az ezerszer ellenőrzött számítási műveletekből. A korábban kifejtett *Abszurditás-kritériumok* közül jó néhány érvényes erre az állapotra, akár a matematika megközelítéseire utalunk (rendre matematikai *szingularitáshoz*, nullával való osztáshoz, és egyebekhez érkező) akár a makrofizika vagy a mikrofizika abszurd jellemzőket észlelő (és nem egyszer nagyon megdöbbenő) összegezéseire gondolunk. Persze lehet hiányosnak tekinteni a képet, és lehet később *lényegileg* kibővülőnek, továbbá később *teljes egészében* megváltozóznak is minősíteni éppen. Kvantumos hatásokat beépíteni például nem sikerült eddig igazán eredményesen az őállapotra vonatkozó leírásokba, noha számos részecskefizikus igen sokat remél ettől - ugyanakkor persze nagy számú mikrofizikus van aki szerint egyáltalán nem vezetne semmiféle *relevanciára* ez, mások szerint pedig már eleve meg sem oldható mindez. Ám akárhogyan is van, az őállapotnak a csaknem egy évszázada ösztudományosan észlelt abszurd jellege nem csupán az abszurd összkép

meghaladására motiválhat vagy az abszurdum érvényének cáfolására ösztönözhet. Hanem az elfogadására is... Mi létező, konkrét, megvalósult világmindenség-részletként gondolunk az őállapot szélsőségeire. Nézetünk szerint az őállapot abszurd volt és a megdöbbentő jellegzetességei mögött abszurd működés áll.

Az ŐSÁLLAPOTRA vonatkozó iménti nézet pontosabb és élesebb megvilágítása érdekében szűkíteniük szükséges immár az abszurd, abszurditás, abszurdum szavak szerteágazó jelentéstartalmát és INNENTŐL MÁR SZŰKÍTETTEN ALKALMAZNI - és ehhez ezúttal az eszmetörténettől remélhető segítség. Több kiváló filozófus kizárólag *A TERMÉSZETTÖRVÉNYEK SZERINT LEHETETLENSÉGNEK MINŐSÜLŐ ÉS MÉGIS MEGVALÓSULÓ* igen ritka eseményeket és jelenségeket nevezi ugyanis abszurdumoknak - és egyedül csak az eszerinti működéseket minősíti abszurd működéseknek (*gesta absurda, lat.*). Persze korántsem természeti csodákat vagy mesebeli csodás eseményeket ért ezeken akárki ide sorolható gondolkodó is - inkább a világegyetem reguláris működései mellett időnként, néha, ezektől eltérő működési módokat is észlelni vél. *Van természettörvények szerinti működés és van abszurd működés is a világegyetemben: állítja már az ókor óta az ontológia nem is egy művelője. Ami a természettörvényekből következően lehetetlenség, az vagy nincs, vagy amennyiben nagy ritkán mégis van, akkor az abszurdum ami abszurd működésű:* olvasni néha csaknem azonos szöveggel, szintén az ókortól mindmáig, szintén nem is egy szerzőnél, időnként példasorral is illusztrálva. Az iménti *ontológusok* csaknem azonos módon összegezik a makrovilágban és a mikrovilágban általuk egyaránt észlelt abszurd működés megértésének nehézségeit is. Nem lehet belelátni a képtelen térbeli és képtelen időbeli cikázásokkal, mellé a mozzanatok önellentmondásos összezilálásával, valamint az okozat és ok összevissza cserélésével

mozgó mechanizmusába, amiben nincsen megbízható szabályérvényesítés: summázhatjuk a gondolatmenetek ismétlődő elemeit (szakirodalom, alább). Hozzátennénk: a természettudományos értelmező apparátus nem sokat segíthet amikor abszurdummal áll szemben. Az abszurdum nem matematizálható. Az abszurdum egésze vagy szeszélyesen önellentmondásos *immanenciája* nem algoritmizálható. Ám tetten érhető ennek ellenére az abszurd működés - még az őállapotban is.

Abból, hogy az ŐSÁLLAPOTBAN lehetetlenségnek tekinthető hiperszélsőségek és végtelen értékek vannak jelen a számítások szerint, ugyanis nem csupán a számításban alkalmazott információ részlegességére van mód gondolni - ugyanígy abszurd működésre is (még pontosabban, az *ontológia* szerint a végességet gátmentes szituációban egyáltalán nem ismerő abszurditás érvényességére). Abból, hogy a kolosszális hiperszélsőségek és hiperjelenségek lehetetlenség hogy tér nélküli, idő nélküli, anyag nélküli pontszerűségbe sűrűsödjenek és mégis pontszerűen vannak itt, nem csupán a jelenség ma még megértetlen voltára van mód gondolni - ugyanígy abszurd működésre és az abszurditás érvényességére is. Abból, hogy a kolosszális hiperszélsőségeknek és hiperjelenségeknek tudományosan teljes lehetetlenség az előzménytelensége és mégis előzménytelenül vannak itt, nem csupán semmiből való előpattanásra netán isteni világteremtésre van mód gondolni - ugyanígy abszurd működésre és az abszurditás érvényességére is. Sorolhatnánk tovább, de a különféle hiperjelenségeknek és hiperértékeknek a továbbiak folyamán is kizárólag a *lehetetlenségnek minősülő és mégis megvalósuló* változataira utalhatnánk, azaz abszurd működésre és az abszurditás érvényességére... Aligha a *tulajdonságai*, a forrónál forróbb, hiperértékekkel teli jellemzői miatt nevezhető csupán az őállapot abszurdnak. Már a létezése, a *megvalósult volta* is abszurdum volt.

Az ŐSÁLLAPOTBAN föllelhető abszurditás intenzitása azonban nem marad állandó. Amikor kezd kialakulni a tér, továbbá a térbeli fizikai hatások lehetősége, akkor a különféle típusú körülményazonosságok, hatásisméltődések, és továbbiak következtében kezdenek kibontakozni a törvényszerűen lefutó folyamatok is - és ez már a rendezettség egyre jellemzőbb megjelenésével jár. Az egyre regulárisabb, egyre szabályérvényesítőbb (és emellett egyre értelmezhetőbb módon szerveződő) övezetben pedig az abszurditás már elkerülhetetlenül elkezd elveszíteni érvényességét és erejét. A világmindenség születése és máig eltartó immár szabályos szisztémájú széttágulása valójában az abszurditás mind szűkebb és szűkebb övezetekbe való visszaszorulását is jelenti. (*Terminus technicus: Primordium, lat.*)

*

A GENEZIS is közhasználatú műszó. Időnként a kvantumfizikában is föltűnik, többek között a Planck-korszakon töprengő tanulmányok szövegében. A kvantumfizikusok túlnyomó többsége a Planck-korszakot azonban egyértelműen eredés és eredet nélkülinek ítéli és vele összefüggésben rendre elutasítja az összes, akár genezisre, akár eredésre, akár eredetre utaló *nómenklátúra* alkalmazását. Mi a kétkedő kevesekkel értünk egyet ezúttal, nézetünk szerint érdemes ujragondolni az őszállapot esetében az *eredés és eredet* együttes problémáját, ezért a genezis műszót az alábbiakban erre alkalmazzuk... Az Univerzum keletkezésének magyarázatára elgondolások és elképzelések végeláthatatlan sokaságát mozgósította már eddig a civilizáció, az eredés és eredet problémakörében azonban mindig megoldatlanul maradt valami. Isteni teremtőerőre történő hivatkozásnál még a hittudomány körében is folyamatosan fölmerül a *Mitől létezik a Teremtő? A Világteremtő Isten honnan van?* kérdéseinek

körüljárása. A filozófiai *Idealizmus* övezetébe sorolt (nem istenelvű és nem anyagelvű) nézeteknél a világmeghatározó szellem vagy szellemiség eredete minimum ugyanekkora probléma. A *Materializmus* övezetébe sorolt világmegközelítések viszont az eredetet illetően maximum az *anyag önmagá oká* axióma rögzítéséig érkeznek el - és sorolhatnánk még a változatos világertelmezések ideillő példáit. Ám túl a teológián és filozófián, a többi tudomány területén sem állunk jobban. A talán legmesszebbre hatolni képes *diszciplinának*, a matematikának, muszáj megállnia az őállapotban jelentkező *szingularitásnál*. A talán legigéretesebb fizikai-matematikai teória, a híres *M-elmélethalmaz* határa jelen állapotában ugyanez. Ám a többi klasszikus fizikai és kvantumfizikai közelítésnél is homály fedi az eredetet vagy *negáció* övezi.

A GENEZIS problémájának vizsgálatakor azonban a világmindenség reguláris működése mellett alighanem a világegyetem irreguláris működésein és irreguláris működésű erőin is érdemes elgondolkodni. Azokon a kísérletekkel is kontrollált különös tényezőkön, létezőkön, *entitásokon*, amelyeknek jelentékeny eseménymódosító, a világ egyes jelenségeit erősen átalakító, a világot nem is egy részletében alaposan átformáló erejük van és mindvégig irregulárisan működnek. Ugyanis létezik a természettudomány szerint is néhány világfomáló *entitás*, aminek a működése irreguláris - és ami ráadásul még értelemmel sem érhető utól. A legközismertebb a *véletlen*, ami az élő és élettelen világ átalakulásaiban meghatározó szerepű évmilliárdok óta. A kvantumfizikában kezdettől fogva bosszantóan ismerős a *véletlen* (rádioaktivitás, atommagbomlás, és sorolhatnánk) az eseménykövető sejtbiológia ugyanakkor megállás nélkül versenyállapotba sodródik vele, a matematika pedig virtuóz rafinériával átítatott valószínűségszámítás révén próbálja meg utólélni - számtalanszor sikertelenül. Hasonlóan értelemidegen és

irreguláris világformáló *entitás* az úgynevezett *spontán variabilitás*, amit az evolúciobiológia üldöz szinte megállás nélkül, vagy a *permutabilitás*, aminek a citológia, a genetika, a molekuláris informatika ered a nyomába - és mellettük még sok más (szakirodalom, alább). Valamennyien fizikai, kémiai, biológiai tényezőkön és tulajdonságokon (továbbá a helyenkénti hiányukon) keresztül valósulnak meg, miközben maguk is módosítják ezeket és újabbakat állítanak elő - és sorolhatnánk sokáig mi mindent művelnek még. A hozzájuk hasonló, szintén irreguláris működésű, értelemmel szintén utól nem érhető, ám az *ontológia* szerint az események menetét az előbukkanásával szintén rendre átalakító *abszurdumnak* ugyanilyen a megjelenési *metódusa*. Szintén fizikai, kémiai, biológiai tényezőkön és tulajdonságokon (továbbá a helyenkénti hiányukon) keresztül valósul meg, szintén módosítja ezeket és újabbakat állít elő - és szintén sorolhatnánk sokáig a műveleteit. Bár lappangóbb, de hasonlóan hatásos és ugyanúgy ősi világformáló *entitás* nem is egy gondolkodó szerint az *abszurdum*, mint a *véletlen*, a *variabilitás*, vagy a *permutabilitás*, noha alaptulajdonságaiban és működésének számos vonásában eltér valamennyitől... Annyit tennénk hozzá a fentiekhez, hogy kétféle jelentéssel alkalmazza az *ontológiai* szakirodalom ebben a problémakörben az abszurdum szót. Egyfelől az abszurd *eseteket* illeti abszurdum névvel, másfelől a világformáló *entitást* nevezi **ABSZURDUMNAK**. Nagy betűvel és dőlt szedéssel utalunk az utóbbira ezután a világosabb elkülönítés érdekében.

A GENEZIS sokszor megvizsgált problémája is világosabbá válhat az iméntiek alapján. A világmindenség genezisének alapja valójában az **ABSZURDUM** volt, az archaikus *entitás*. Az **ABSZURDUM** az *ontológia* szerint ugyanis egyfelől a *semmit* (az igazi semmit) másfelől pedig a *valamit* egyaránt saját részeként érvényesítheti s emiatt akár elkülönülő eredési övezet nélkül is

megjelenhet - amennyiben nincs ami gátolja ebben. Emellett az *ABSZURDUM*, szintén az *ontológia* szerint önmaga előállítására is alkalmas az *abszurd működése miatt* - amennyiben szintén nincs ami gátolja ebben. Ráadásul az *ABSZURDUM* térfüggetlenül, időfüggetlenül, anyagfüggetlenül is végezhet irreguláris műveleteket az *abszurd jellege miatt* úgyszintén az *ontológia* szerint - miközben a világegyetem más irreguláris (és reguláris) erői már nem alkalmasak erre a mindentől elfüggetlenedett működésre. Az *ABSZURDUM* minden olyat megtehet ami abszurd - csaponghat az abszurd volta miatt a világmindenség reguláris működésének megindulása előtt is, csaponghat magában a világmindenségben is, anyagtalanul is, anyaggal is, amíg valaminő változás rendező ereje az uralma alá nem szorítja: állítja egy görög posztulátum, amit nem is egy gondolkodó az ókortól máig időnként elismétel. Az *ABSZURDUMNAK* mindemellett, úgyszintén egy görög posztulátum szerint, akárminő jelleggel, akárminő méretben az *immanens* elemévé válhat akármi - a jelenlegi problémakörnél maradvá például a sűrűség, a nyomás, a görbület, vagy éppen a semmi (az *igazi semmi*)... Böven többet kellene tudnunk és föltárnunk az *ABSZURDUM* jellemzőiről persze. Nehéz az *ABSZURDUMOT* behatóan kiismerni azonban. A filozófián és a bölcsészettudományokon kívül a többi tudományban kutatási kultúrája egyáltalán nincsen, csupán eseti elemzései. Még a definíciói, a típusai, a főbb formái terén is mindannyian rászorulunk az *ontológia* megállapításaira. Megjelenhet *tulajdonság* formájában, máskor mint *működési mód*, megint máskor mint a működés *alapja*, ismét máskor mint *mindezek szövevénye*, és sorolhatnánk még miképpen. Létezésének számos szerző szerint abszurd oka van (*causa absurda, lat.*) és az eddigiekből adódóan a genesisben való jelenléte és a világkeletkezés alapjává válása mögött is abszurd ok áll.

A GENEZISSEL kapcsolatos fönti fölfogáshoz a *Semmiből Teremtődés* föltevésének hívei közel állnak: ám ők egyáltalán nem a jelleg nélküli semmit, az *igazi semmit* saját elemeként érvényesítő *ABSZURDUMBÓL* származtatják a világegyetemet - inkább a jelleggel rendelkező *semmiből*. Egészen tág *kritériumokat* alkalmaznak - instabil *semmiről*, globális *semmiről*, vákuumállapotú *semmiről* szólnak számos más mellett, amiből világosan észrevehető, mennyire nem az *igazi semmiről* van szó. Nem is lehetne beszélni *Semmiből Teremtődésről* persze az *igazi semmi* esetén, mivel ami egyáltalán nincs, abból semmi se származhat. Más kutatók és *Spontán Teremtődés* kialakulását föltételező kvantumfizikusok viszont rendre a világegyetem egyes rendszerjellemzőit ruházzák rá a *semmire*, mivel egyedül ebben az esetben válik összefüggésekre épülő és értelmezhető eseménnyé a világmindenség születése - enélkül a genezis eseménye illogikus érthetlenség, zavaros esztelenség, egyetlen szóval: *abszurdum* volna... Pedig a lényeg éppen ez. Az Univerzum keletkezése *abszurdum* volt. Nem természettörvények lekötése vagy érvényesülése szabta meg az őállapotot és minéműségét, inkább az *abszurd működés*. Ha a korábban többször fölemlített komponensei körében, komponensről komponensre haladva tekintünk végig a genezisen, akkor is ugyanezt észlelni - valamennyinek az esetében a *semmit* is saját eleme gyanánt érvényesítő, a végességet gátolatlan szituációban egyáltalán nem ismerő *ABSZURDUM* a meghatározó szerepű.

A GENEZIS fönti fölfogása esetén persze azonnal ismeretelméleti problémához vezet a meghatározó módon számba vett *ABSZURDUM*. *Miért hozott létre hipermagas hőmérsékletet? Miért hozott létre végtelen nyomásértéket? Megismerhető a működése vagy nem?* - a kérdések akár záporozhatnának is az iménti gondolatmenet nyomán. És a mennybéli istentől a gigantikus

világszellemig, a vallástól az ezoterikumon át a misztikáig, valamint a világmindenség megismerhetetlenségének *passzusáig*, mindenki és minden előjöhetne akár a válaszok során... Érdemes a francia felvilágosodás hosszasan és diadalmasan beváló, ám mára már erősen avuló alap gondolatát, az ész *primátusát*, és mellé az *értelem mindenhatóságára* vonatkozó nézeteket ujrágondolnunk a válaszadás előtt. A természettudomány fölismerte, hogy létezik a tág kozmoszban is, a mi szűkebb világunkban is, nem egy is jelenség, aminek a működése értelemmel nem érhető utól, ami se számszerűen, se más módon nem mérhető meg - ugyanakkor viszont nagyon világosan észlelhető, néha az *őszállapot szélsőségeire emlékeztető* szédítő jellemzőiben is megtapasztalható, a változatainak az özene is érzékelhető, s emellett műszaki alkalmazásba is vihető (ilyen a spontán *variabilitás* vagy a *permutabilitás* például) - és mindezeknek egyedül csupán az értelemidegen volta miatt még egyáltalán nem jogos a világ általános megismerhetetlenségéről vagy épp a világkeletkezés misztikumáról szólni. Nézetünk szerint az *ABSZURDUM* sem alkalmas az általános ismeretelméleti *negáció* vagy éppen az *agnoszticizmus* igazolására, noha ellenáll az értelemnek, noha nem számszerűsíthető és nem mérhető. Nem lehet logikával megragadni - és mivel értelmetlenség, emiatt az ész gondos, széleskörű, áttekintő elemzéseivel vagy éppen mozzanatról mozzanatra mozgó analíziseivel sincsen mód a *miértjeire* válaszokat adni: ugyanakkor viszont mód van akár *entitási* minőségében, akár mindennapos szempontok szerinti megvalósulásában szinte végtelen aprólékossággal észlelni, a működéseit megfigyelés alá vonni, a civilizációval arányos méreteiben pedig már ma is a szakmai és mindennapi életünk szolgálatába állítani. Az ész, az *értés*, az észre építő *elemzés* nem minden. A világ valós észlelésének és megismerésének mind a növények, mind az állatok, mind az emberek esetében más megbízható módjai is vannak, mindezek számtalan *evidenciára*

vezettek már a szakirodalom szerint - és nézetünk szerint a genezis abszurduma is a világmindenség értelemidegen *evidenciái* sorából való. (*Terminus technicus: Genesis, lat.*)

*

Az Univerzum keletkezéséről a fönti *terminus technicusok* bevonásával leírottakat lehetetlen kísérleti körülmények között, kísérleti tapasztalatokkal és bizonyítékokkal megerősíteni és nincsen mód műszeres emberi művelettel vagy *mindenestől emberfüggetlen eljárással ellenőrizni őket*. Megerősíteni és bizonyítani (és azt is csupán elméleti úton) egyedül magát az őszállapotban észrevett abszurd szituációt van mód. Lehet, hogy kései korok minden eddigi *enigmát* megoldó racionális összefüggéseket észlelnek majd az őszállapot viszonyaiban, és elérkeznek a genezis észszerű magyarázatához is, ám nem elképzelhetetlen az ellenkezője sem: a genezis abszurd voltának egyáltalán nem jó szívvel és rossz érzésekkel való elfogadása is... Ám legyen bárhogyan is, a világmindenség értelmes rendjének az *egyöntetű* voltát valló meggyőződés ma már alapos átgondolásra, a világegyetem csodálni való észszerűsége és nagyszerű működése iránti áhítat pedig egyre inkább igazolásra szorul - amennyiben jogos még egyáltalán.

[IRODALOMJEGYZÉK: Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]

EVOLÚCIÓBIOLÓGIA

AZ ÉLŐVILÁG MINT ABSZURD JELENSÉGÖZÖN

A természet förtelmes és undorító szörnyeteg! Tűrhetetlen, hogy milliószámra alkosson egymást maró, egymást megzabáló élőlényeket! Hogy milliószámra pusztíthassa el az ártatlan, semmit se vétő élőlényeket is!..... Az is tarthatatlan és tűrhetetlen, hogy bármikor bármilyen borzalmas betegséget belehelyezhessen a testedbe, bajokat a lelkedbe, taszító küllemet a kinézetedbe, ha akarod, ha nem!..... Az egész élővilág úgy ahogy van el van cseszve. Az ember is el van cseszve, az állat is el van cseszve! Viszont bízom benne, hogy a tudomány belenyúl az élővilágnak ebbe az elrontott, esztelen, szálnalmas működésébe előbb vagy utóbb!!... Nagyon divatos, látogatók tömegével teli, külföldi Facebook oldalakon olvasható, magyarra átfordított szövegek ezek az élővilágról - noha a szociológia, az evolúciobiológia, vagy a sejtbiológia, más szóhasználattal és egészen más gondolatmenetekkel ugyan, ám ugyanerre a jövendőzésre jut.

*

Divatba kezdenek külföldön jönni az AFORIZMA ALBUMOK. Voltaképpen a hajdani almanachok, a régi emlékkönyvek, a néhai epigrammagyűjtemények és idézetgyűjtemények mai utódai ezek - megemlékezés, meglepetés, érdekesség, személyes szuvenir gyanánt szokás összeállítani őket, méghozzá nem is egy angolszász, skandináv, vagy éppen szláv országban. Készítsünk hát a különböző közösségi fórumok, internetes oldalak révén mi is egy aforizma albumot, válogassuk össze a szélesebben elterjedt és

jellemzőbb szentenciákat, citációkat, modernebb szóhasználattal *méme*ket, *vándorinformációkat* az élővilág műveleiről. Meglepetésben lesz részünk. A külföldi huszonéves és tizenéves internetes generáció megszólalásából az élővilág összképe ugyanis nagyon szokatlan módon rajzolódik elő - *minden más előtt mint abszurd (EBBEN AZ ÍRÁSBAN MINDENNAPI SZÓHASZNÁLAT SZERINT VÉVE : ÉRTELMETLEN ÉS NEVETSÉGES)* jelenség. Az alábbiakban néhány szövegrészlet révén megpróbáljuk szemléltetni miképpen (a magyarra átfordított szövegek eredete, a *social network*-ből merítették is, a szakirodalomban, alább).

Akárminő különös is, de legfőképpen a felindultság, a felháborodás, helyenként a düh a jellemző (persze sok más mellett még) erre a ma már világszélességű övezetből összeállítható albumra. A felháborodás különösen is hevült hangú, ha a külső kinézet, a biológiai alkat miatt éri sérelem a megszólalókat: *A természet kitol mindenkivel! Undorító zsarnok! Utálom a göndörhaját, erre nekem is olyan nő. A kisebbik bátyám gyerekkora óta undorodik a szőrös emberektől. Erre a háta is teli lett szőrrel..... Ki kérte a természettől, hogy fekete bőrt adjon nekem???? Utálnak emiatt!!! A tetoválásaim, azok igen! Azokat már mindenki szívesen nézegeti!..... Pattanások és pattanások az arcomon megint! Tucatszámra! Kenhetek bármit rájuk, semmi eredménye! A hátam mögött mindenki énrajtam röhög! Ha az Evolúció szembejönne az utcán, biztos belerúgnék!*

A felháborodások körében a passzív mérgeződésnél persze jóval messzebbre is elmennek sokan. Igen tág a keresztmetszet a fórumokon, hogy mi mindent is csinálnának vagy éppen csinálnak a megjelenésükkel az internetes oldalakon megszólalók - elég persze ehhez szétnézni számos amerikai vagy éppen ázsiai metropolisz zsúfolt utcáin... Néhány példa a weboldalakon illusztrált esetekből:

Csakazértse fogja követni a hajam a szaros génjeim parancsát. Elöl hosszú és hullámos lesz, oldalt pedig egyenes, és ott még zöld is..... A testem ronda, utálok minden nap benne jární. Ebben töltsen el az egész életemet? Na nem. Teletetováltam bokáig!..... Nem tetszik, hogy kettő darab fülem van és egyetlen orrom van. Egyik fületem feltétlen le fogom szedetni, mert én akarom megmondani, miket viseljek magamon nyolcvan évig!...

Mindeddig csupán egy igen szűkös sávot pásztáztunk át - az iménti mondatoknak rendre valaminő egyéni sérelem vagy személyes rosszérzés volt az alapja. Ám a felháborodások körén belül szélesebb sávon vannak jelen az egyén személyes problémáitól mentes, általános elmarasztalások is, az élővilág önellentmondásos és összefüggéstelen működéseinek való elképedések: *Az élővilág maga az elszabadult idiotizmus! Görögországban hullanak a kecskék, mert a kecskerágó piros virágát is mohón megeszik, az meg mérgező..... A természet teljesen hülye! A szomszédunkban az anyanyúlnak öt apró nyula született és előbb egyet majd még egyet máris megzabált. Minek szülte akkor őket? Azért hogy zabáljon?..... Argentínában számos parazita addig eszi a gazdaállatot amíg elpusztul, s emiatt aztán éhen vész ő is. De ez még semmi! Egyes vöröshangyák addig ápolják a náluk megtelepedett rovarok sarjait, amíg azok a vöröshangya utódbájait az utolsó szálíg meg nem eszik, egész vöröshangya nemzedékek elpusztulását okozva ezzel.*

A kör tovább tágítható, a felháborodók között feltűnnek a lényegi folyamatokon elgondolkodók is: *Ekkora kretén idiótát, mint az evolúció! Kialakítja az összes élőlényben az önfenntartás ösztönét, amitől nincs szabadulás, ami az életed utolsó pillanatáig üz, hogy ne gyengülj, ne sorvadj, ne pusztulj el, ám egyidejűleg előírja a gyengülést, a sorvadást, az elpusztulást is! Egy örült művel ilyet,*

vagy még az se!..... Dehát a kurva életbe már! Halálra itélni embert és állatot már a születésekor, aztán meg rákényszeríteni, hogy esélytelenül küzdjön ellene?? Micsoda baromság ez!..... Jajaja! Pontosan ezt csinálja! Halálra ítél már a születésed pillanatában, aztán meg percről percre ugráltat: életben maradni, életben maradni!..... Mit csodálkoztok?? Hogy a túróba hihetitek, hogy a biológiai világ egy értelmes valami, amikor az élővilágban az értelem csak négy milliárd év után, mostanában jelent meg!! A biológiai világnak nincsen se célja, se rendeltetése, se értelme! A biológiai világ egy röhejes valami!

Jövőbe tekintések és javaslattelemek is megjelennek számos oldalon: Kurva életbe, muszáj az emberi szervezetnek úgy működnie mint ahogy most működik? Muszáj a légzésnek, a vérkeringésnek, vagy az anyagcserének úgy zajlania mint ahogyan most??? Muszáj, hogy mindenki csak üljön a vécén és nyomja a seggén szart, aminek elviselhetetlen a szaga?? Muszáj hogy a barátnőm finom, hófehér hasán a bőr alatt egy centire már a szar mozogjon?? Rendben, hogy az évmilliók során az anyagcserének ez a módja vált életképessé, viszont muszáj ennek a jövőben is így maradnia? Ott a génmanipuláció, csináljon már valamit!..... Elegem van a fülzsírból, a takonyból, a csipából, a nyálból, az izzadásból! Elegem van a romló szememből, a szuvasodó zápfogaimból! Pedig harminc éves se múltam el! A gyerekeim is így járnak majd??? A sok nyavalyás génebesz csinálhatja már végre valamit az emberi szervezettel!... Sorolhatnánk még.

*

Valami lényegesnek látszót mindenképp jeleznek ezek az országról országra, webportálról webportálra jelentkező indulatok. A

fórumokon továbbra is létező természetdicséret körében különösen is feltűnő, hogy a külföldi huszonevesek és tizenévesek között, de a hazai internetes generáció egy részében is, megszűnőben van az az élővilág iránt érzett áhítat és csodálat, ami évezredek óta egyöntetűen jellemző volt a civilizációra. Mi több, a fentieknél támadóbb hangú, hevültebben durva és dízesnél díszesebben trágár véleményeket is olvasni az élővilágról a portálokon - a sima mérgelődés néhol szinte már oázisnak számít a gyűlölködéstől izzó gondolati *inferno* alján... Ám a harmónikus természetképhez szokott gondolatvilágunkkal akármennyire is meglepve olvasgatjuk ezeket a szövegeket, előbb vagy utóbb alighanem észrevesszük: ezek a negatív jellegzetességeket előirányozó nézetek valójában nem állnak messze az igazságtól.

Ami történik, kikerülhetetlen: a biológiai fajok körében, először az evolúció során, megjelent egy olyan élőlény is, amely immár véleménnyel is rendelkezhet az élővilágról - márpedig véleményalkotó, értékelő, elbíráló élőlény esetében, a mai ismeretek mellett, az élővilág számos jelenségével szembeni ellenérzés eléggé magától értetődő. Ugyanígy kikerülhetetlen, hogy a dolgait tervező, a külsejét, a belsőjét, a körülményeit kézben tartani kívánó modern embernek egyre elviselhetlenebb nyűgöt jelentsen az élővilág működésének számos vonása - ami ráadásul számtalan emberfüggetlen, emberidegen, ősrög alaptörvénnyel áll naponta az útjába... Ugyanakkor érdemes megfigyelni a mérgelődések özönében időnként az etikai és minőségi célzatokat is. Nem valaminő világméretű önző és önimádó *capriccio* csapong itt egyedül csupán, valójában az ember emelkedését és színvonal iránti ambícióit gátoló, esztelennél esztelenebb működésekkel szembeni ellenérzés, valamint az igazságtalanságoknak szóló *szenzibilitás* is ott zsong a mondatok mögött. Emberi tudatnak, humántudatnak nem való ma már az élővilág amőbákon, algákon, zsurlókon, vagy éppen

ebihalakon és emlősállatokon érlelődött működési alapszisztémája.

Az élővilág persze ettől még zavartalanul éli a maga életét - és minden szépsége, pompája, erőinket növelő, viszonyainkat javító vonása mellett megállás nélkül rongálja az életünket. Hagyján lenne, ha a törekvéseinket és küzdéseinket gátolná csupán, ám spontán módon ontja az országról országra áterjedő járványokat, akármikor akárkiben megbénulásra, rákosodásra, elbutulásra vezető mutációkat csap - egyetlen pillanat alatt végzetesen megbetegít vagy egy villámgyors szervi roham révén máris a sírba utasít akárkit. Hiába a humántudat tartalmassága, hiába tudomány, művészet, erkölcs, jóság, igazságérzet, akármilyen - ez a világ akkor pusztít végig valamennyiünkön, amikor a maga emberidegen alaptörvényei és emberidegen önmozgása szerint éppen ez van soron. Rabjai vagyunk, ennünk, innunk, aludnunk muszáj - valójában a születéstől a sírig szolgai módon engedelmessé válunk mindannak, amit az esztelen vitustáncával előír nekünk.

Hacsak a szociológia, az evolúciobiológia, a sejtbiológia imént említett jövendölése szerint valamikor meg nem elégezzük a műveleteit és releváns részleteiben át nem alakítjuk az egészséget.

[IRODALOMJEGYZÉK: Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]

AZ EVOLÚCIÓ MINT NONSZENZS ESEMÉNYSOR

*Erről bizony nem volt szó! Hogy tízmilliárd évvel az ősrobbanás után egyszerre csak összecuppan néhány szerves molekula, élet születik, szétterjed ezen a glóbuszon, majd némi idő után a glóbuszra vörös óriásként ráterjedő nap szétégeti az egészet. Ez az idéttlen műsor szerencsére rendkívül rövid, az univerzum életidejéhez mérten még csak egy milliszekundumot se jelent... Egy külföldi Facebook oldalon olvasható szöveg ez az evolúcióról - noha az asztrofizika, az asztrokémia, vagy az asztrobiológia, más szóhasználattal ugyan, ám pontosan ugyanerre jut. Semmi, morzsánál is morzsább, ami az élővilággal a világmindenségben megesik: az egész evolúciót a végeredményszerűen előpördülő emberi civilizációval együtt, akár már nullának, nemlétezőnek is vehetnénk, amint azt számos evolúcióbíológus *malíciózusan* megjegyzi (erről és az imént említettekről részletesebben a szakirodalomban, alább.) Nézetünk szerint azonban mégsem a jelentéktelenség az evolúció első számú jellemzője - és nem is a célzatos elrendezettség az emberrel mint végkimenetellel, amint azt századokon át vélték - sokkal inkább *a mindent átítató nonszensz színezet*, az egész eseménysor nonszensz alaptermészete, amit az evolúciót meghatározó erők okoznak. Érdekes akár még megszemélyesíteni is ezeket az erőket, arcot és alakot adni nekik, mert úgy világosabban megmutatkozhat a működésük valódi arculata.*

Divatosak kezdenek lenni külföldön a FEKETE PANOPTIKUMOK. Ellátogatunk hát egy fekete panoptikumba ezúttal mi is, és az ottani vitrineket nézegetve mondjuk el, miért is gondoljuk az evolúciót a világmindenség alapjában véve nonszensz eseményei

egyikének... A kivilágított tükörvitrinekben és tükörfakkokban különös figurák tűnnek fel: *Túlélés Tóbiás dandártábornok*, *Alkalmazkodás Főherceg*, *Véletlen Öreghercegnő*, *Selezione Örgóf* híres kamarillája, a díszes királyi kompánia, az evolúció óriáshatalmú és megközelíthetetlen uralkodói. A trón lábánál *Hibahalmozás Ökirályi felsége*, a trónörökös látható, illő áhítattal és alázattal az egyelőre megnevezetlen uralkodó iránt. Nézzük közelebbről is meg őket, vajon miket is művelnek ezek az életünket ma is minden másodpercben meghatározó *notabilitások*.

*

Túlélés Tóbiás dandártábornok látható a legelső vitrinben. A dandártábornoki kabátra feltűzött kitüntetések szigorú sora ellenére a generális valójában vidám és *passzionátus* szellemű parancsoló. Szépen, lépésről lépésre haladva belekódolta a biológiai lényekbe a túlélés ösztönét - az **ÖNFENNTARTÓ ÖSZTÖNT** - és azóta remekül eltölti az idejét a parancsuralma alatt álló élővilág műveleteinek igazgatásával. Alattvalói, több trillióan, halálra vannak ítélve mind, a pusztulásuk elkerülhetetlen, mégis percről percre egyebet se csinálnak mint az életben maradásuk érdekében munkálkodnak - a generális *passzionátus* ujjai pedig ennek a nagyszabású programnak a megszervezésén serénykednek. Mivel a kimúlásra hosszabb vagy rövidebb ideig várakozó élőlények első számú időtöltése egymás elpusztítása és megzabálása - a generális által rendezett műsor erőszaktól, idegborzolástól, vértől sűrűsödően és igen izgalmasan alakul.

Túlélés Tóbiás dandártábornok (becenevén Tóbi) tulajdonképpen szórakozik az élővilággal. Az élővilág egyedei pedig percről percre pattognak a parancsszavai szerint. Ám legyen a vidám parancsoló számára akárminő remek passzió is mindez, a cselekedetek alapja

minden esetben az ösztönművelet élesen önellentmondásos volta és mellé még az elérhetetlen cél állandó megrohmozásának észszerűtlensége. Az evolúció első számú mozgatórugóját, az önfenntartó ösztönműveletet, emberi szemmel nézve aligha van mód értelmesnek minősíteni - véres pusztításokat elszabadítónak és nonszensznek már inkább.

*

Alkalmazkodás Főherceg látható a következő tükörvitrinben. Ő is derekasan kiérdemli az igen magas pozícióját az evolúciót működtető uralkodói panoptikumban. Hagyján, hogy mi is az a nagyszerű valami, amihez az élővilágnak alkalmazkodnia muszáj - szél, víz, jég és aszály, sziklamező, sivatag és süppedeg mocsár, például. (*Érdemes ezeket alkalmazkodásra méltatni??* - hördült fel már mérgesen nem is egy elszemtelenedett művész és még szemtelenebb irodalmár, nem valami sokra értékelve az élettelen matéria működéseit). Ám *Alkalmazkodás Főherceg* bőven kellemetlenebb körülményeknek is kiteszi engedelmes alattvalóit - alkalmazkodhatnak ugyanis a növények és állatok akárminő szívósan is akármihez, az összes erőfeszítésük nagyon gyorsan semmivé válik az élővilágra sorozatosan várakozó *necrosis*, *extinctio*, *annihilatio*, és egyéb csoportpusztulások özöne miatt. Van *Ordovícium-szilur tömeges kihalás*, van *Késő-devon tömeges kihalás*, van *Triász-jura tömeges kihalás*, és sorolhatnánk.

Alkalmazkodás Főherceg a legutóbbi királyi bálon a *Fekete Halál* találó jelmezében jelent meg. Más a látszat bár, de Őfőhercegségét főképpen a halálos hangulat, a halálos végkimenetel vonza ugyanis. Amelyik faj nem alkalmazkodik az elpusztul, amelyik alkalmazkodik, az is. Vagy *annihilatio*, vagy *extinctio* révén, vagy pedig szénné ég a végén... Mindenesetre *Alkalmazkodás Főherceg* legfőképpen a

FAJFENNTARTÓ ÖSZTÖNÖKRE összpontosít, minden más előtt ennek az ösztönnek az értelmetlenné és nevetségessé válását mozdítja elő. Sűrűsített háromezer kihalt hangyafaj, kétezer kihalt darászfaj akármekkorára is növelve az alkalmazkodóképességét, őrizgethette akármekkora szervezetséggel is a saját *rasszát* vagy *rasszvariánsát*, az önfeláldozó munkásaival, a vitéz védőseregével, a maggyűjtő csapataival, a szolgálatos portásaival, továbbá hírvivőivel, hímjeivel, heréivel, és anyakirálynőivel együtt - végül még csak írmagjuk se maradt az elszánt erőfeszítés eredményeképp. Az egymást érő számos *extinctio* gigászi pusztításai nyomán sokáig sorolhatnánk az eseteket, ám őfőmúltósága működése alighanem enélkül is a nonszensz minősítésre érdemesül.

*

Véletlen Öreghercegnő, a kiismerhetetlen és meghódíthatatlan aggszűz üldögél a szomszéd vitrinben. *Véletlen Öreghercegnő*, noha a világmindenségnek nem az első számú parancsolója, mégis igen szépen jelen van mindenütt az univerzumban. Váratlan heppjeinek és még váratlanabb szeszélyeinek összevisszasága mindenesetre az evolúcióban meghatározó szerepű volt számtalan szakember szerint. Már a kezdetek kezdetén is az Öreghercegnő kékeres kezében dőlt el rengeteg minden ami alapvető. Pár milliárd év alatt számtalanszor összetapadtak már szerény sárgolyónkon szerves molekulák, aztán szépen csendesen szét is váltak - ám néhány alkalommal, az *outside* és *inside* erőcsoport véletlenszerű állapota miatt egyszerre csak úgy maradtak, összeállt az alap az élet megszületéséhez. Ugyanígy, a legelső élőlények, a *prokariota* és *eukariota* egysejtűek is szépen csendesen éltek egymás árva sejtmaggal vagy magkezdeménnyel évmilliárdokon át, amíg a szeszélyes aggszűz **VÉLETLEN** műveleteinek egyike el nem indította a sejtosztódást.

Véletlen Öreghercegnő a követhetetlen hóbortjaival és heppjeivel igen gyorsan megszállta az osztódó sejt életének minden egyes mozzanatát, rigolyásan és reszketegen ugráló ujjai *allélképződésen, géntovábbításon, rekombináción,* és számos más módon mindenütt eluralkodtak - és ez így megy azóta is, végestelen végig, az élővilág valamennyi meghatározó változásánál... Nem emlegetnénk sokáig a raplis és szeszélyes úrmő műveleteinek eredményeit, elmondja azokat az evolúcióelmélet számtalanszor - viszont az az eseménysor, ahol az *esszenciális* átalakulásokban mindent megszabó szerephez juthat a véletlen összevisszán és zavarosan csapdosó szeszélye, az nyilvánvalóan eleve nonszensz színezetű.

*

Selezione Ögróf, a következő tükördoboz lakója. Ő a kiváló, híres, fentebb bemutatott fekete hercegnek, *Alkalmazkodás Öfőméltóságának* a legkiválóbb parancsvégrehajtója. A királyi családon belül, kissé felületes titulussal, a *főhóhér* néven szokás emlegetni, noha ez a címzés a család előkelő aurájában számos más, ezúttal nem említendő ítéletvégrehajtót is megillette. Mindenesetre *Selezione Ögróf* a hóhérmunka terén derakasan kitesz magáért. A tudomány fogalomkészletében természetes kiválasztódásnak titulált tömegpusztításban létezik *Aposztatikus Szelekció, Diszruptív Szelekció, Stabilizációs Szelekció,* de a **TERMÉSZETES KIVÁLASZTÓDÁS** folyamatában van irány szelekció is, van rokonszelekció is, és van számtalan más is - valamennyinek persze ugyanaz az esszenciája: az érző idegrendszerű élőlények szenvedésével, megnyomorodásával vagy megzabálásával jár együtt.

Ám *Selezione Ögróf Ökiválósága,* legyen bármekkora főhóhér

is, a költői lelkületéről és poétikus érzélemvilágáról is nevezetes. Aranyból van a szive - az élőlényeket is az igen jóindulatú *nem volt elég erős ezért jobban járt a pusztulással* valamint a szintén nemes érzelmre valló *mennyit szenvedett volna a gyengesége miatt és mennyivel jobb mostmár neki* jelmondatokkal passzírozza át a másvilágra. Zenekedvelő lénynek látszik a tükördobozból Őkiválósága, kedvencei feltehetőleg a klasszikus komponálású *Requiemek*, a híres *Halálkeringők*, és az egésznapos csontzene. Ám tarthatja bárminő kiválogatott, kitisztított és puccos állapotban is az impériumot a nemes őgróf, az a működés, amely az életben maradással mindig a minél önzőbb, a minél ravaszabb, a minél erőszakosabb, a minél pusztítóbb élőlényeket jutalmazza meg, emberi megítéléssel nemigen nevezhető másnak, mint meglehetősen visszataszítónak és nonszensznek.

*

Hibahalmozás Őkirályi felsége, a trónörökös tűnik fel a következő vitrinben. *Hibahalmozás Őfelsége*, nevéhez illő módon, elhibázást elhibázás után, mutációt mutáció után művel az evolúció során - így aztán nem győzünk elgyönyörködni a melléfogásai és mellényúlásai nyomán mind változatosabbá és mind színesebbé váló pazar elővilágon. Bámulatos kétbalkezessége, legendás ügyefogyottsága révén egyre szédületesebb gazdagságúvá és egyre elbűvölőbbé varázsolódik minden a glóbuszon. A trónörökös a királyi famíliában a legszebb reményekre jogosít, elrontott műveleteitől az uralkodóházban már egészen ingyenc abszurdumokat is remélnék: ötszögű négyszögeket, négyszögű ötszögeket, görbe egyeneseket és egyenes görbéket... Ám sajnos vele sincsen minden egészen rendben.

Hibahalmozás Őkirályi felsége ugyanis sajnálatos módon gyógyíthatatlan szerencsejátékos. Hogy hazardírozásai mit eredményeznek arról nincsen sejtelme - csupán gördíti a rulettkerekeket, szórja a zsetonokat a rögtönzése szerint. Maradandó műremekéről, a **MUTÁCIÓRÓL**, általában nincs mód megsejteni előnyös vagy előnytelen az élő szervezetnek, emellett se a mérete, se az ereje, se a működési módja nem jelezhető előre - és sokszor még utólag sem állapítható meg - ám ennek ellenére máris ezerszám vagy éppen százezerszám öröklődik át generációról generációra. Így aztán emberi élőlénynek aligha van oka örvendezni a műveletein: az akárminő élőlélynél, építően vagy rombolóan, jóindulatúan vagy rosszindulatúan elszabaduló mutáció ugyanis minden, csak nem értelmes életműködés - sokkal inkább megint csak nonszensz jelenség.

*

A trón birtokosának, a királynői köntösében kedvesen, bájosan felbukkanó *Nagynulla Anyakirálynőnek*, a nevét is illő immár elárulni. *Nagynulla Anyakirálynő*, az örökzöld görög világ szállóigéje alapján (*a mindenséghez mérd magad*) csakugyan a világmindenség egészéhez méri magát, uralkodói névválasztása is innen ered. Emelkedett jelszava és óriáshatalma ellenére az anyakirálynő némiképp nemtörődöm uralkodó. Noha tudja, hogy az élővilág evolúciójának csupán annyi a rendeltetése, miszerint némi idő után égjen végre szénné és semmisüljön meg, ő nem nagyon mozdítja egy ujját sem ennek érdekében... *Nagynulla Anyakirálynő* a tetteket *Mégnagyobbnulla Öregcsászárné* személyétől várja, aki a civilizációnkat övező élettelen világ szintén értelem nélküli és szintén cél nélküli működésének első számú parancsolója. Hogy csakugyan *anullálódjon* az élővilág evolúciója is, és a civilizáció összes jelenlegi és majdani erőfeszítése is, az *öregcsászárné* már intézkedett a

megduzzadó nap vörös óriás módján való ideeresztésére. Az élővilágra és az emberi civilizációra rárótt sors ezzel a végkimeneteléhez is ér.

Hacsak *Mégnagyobbnulla Öregcsászárné* bámulatos remekművéből, a *merkúros* és *vénuszos* vörösizzásokkal, *szaturnuszos* gyűrűzetekkel és jeges apróbolygókkal ékesített naprendszerből - az uralkodóháznak és panoptikumának járó illendő elköszönés után - szépen el nem illanunk valahová máshová.

[IRODALOMJEGYZÉK:Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]

FILOZÓFIATUDOMÁNY

TERMÉSZETFILOZÓFIA

A FILOZÓFIA ÁLLAPOTA SZÁZADUNK ELEJÉN

A filozófia halott. A filozófia képtelen lépést tartani a természettudományok fejlődésével, képtelen kellőképpen követni főképpen a fizika fejleményeit, képtelen összegezõ világerőtelmezésekké érteni a megdöbbsentõ újdomságokat. A kvantumelmélet révén előkerülõ számos mozzanatról pedig szinte már megszólalnia is alig sikerül... A filozófiára nagy számú csillagász, makrofizikus, részecskefizikus olvasta már rá az iménti mondatokat az elmúlt évtizedek során. Fizika és filozófia kart karba öltve jártak pedig évezredekön át, az előbbi által megvizsgált útvonalak nem egyszer rajzolták már át az utóbbi ösvényeit, módosították irányzatainak arányait az egészben: ebben azonban a nézetünk szerint semmi sem változott, mert valójában ugyanezt eredményezte a csillagászat vagy a részecskefizika valamennyi századvégi és eszázadi újdomsága is - amint mindjárt szólunk is róla.

A filozófiát tekintve a legfeltűnőbb következmény jelenleg az idealizmus gyűjtőfogalma alá sorolt irányzatok rangvesztése - a makrofizikában és mikrofizikában ugyanis ma már szinte mindenki az ateista és anyagelvű világmegközelítés alapján áll, s ebből eredően számos mai gondolkodó a világmindenség elemzésében magától értetődően mellőzi azokat a gigantikus szellemi építményeket, amelyek az *athéni akadémiától a neoplatonizmusig*, a *skolasztikától a neotomizmusig*, vagy éppen az idealista *monizmustól a szolipszizmusig* évszázadok során átittatták az (elsősorban) európai gondolkodást. Ez a rangvesztés meglehetősen széles sávú, egyaránt *ontológiai* és *episztemológiai* - ám sokkal nagyobb szerencsével a materializmus gyűjtőfogalma alá sorolt

irányzatok sem járnak. Bár magasabb pozícióra jut a materialista *ontológia* a modern makrofizika és mikrofizika övezeteiben mint a civilizációtörténet során akármikor, ám ezzel párhuzamosan a materialista *episztemológia* megbízhatóságát nehezen gyógyítható és véglegesnek ígérkező sérülés éri a világgenezissel összefüggő szubatomi övezetben (főképp a határozatlansági reláció alapjainak és vonzatainak igazságtartalma, ám sok más nyomán is). Ugyanakkor a kisebb történelmi szerepű európai gondolkodási irányzatok sem szerencsésebbek - és a sok milliárd ember világlátását apróbb vagy nagyobb elemekkel átszínező ázsiai eszmerendszerek sem: jelentőségük is, megbízhatóságuk is elillanóban van mindannak nyomán, amit a gigantikus makrovilág és a parányi mikrovilág jellemzőiről az utóbbi évszázadban megtudtunk... A fentiek következtében tehát korántsem tűnhet felháborítósnak és teljességgel hamisnak a borongás a filozófia halálán.

*

Talán tetszhalott inkább, mondanánk mégis, amikor a szomorú elparentálás mögötti érvelés számos századvégi és eszázadi szerzőnél azonos *passzusaira* gondolunk. Érdeemes rápillantani ezekre. A kortárs kozmológia fizikájáról és matematikájáról valóban szokás elismerni, mennyire nehéz és mennyire erős előtanulmányokat igényel - ám mégsem érthetetlen, és így messze nem elzárt egyetlen eszázadi gondolkodó elől sem. A kozmosz keletkezésének tanulmányozásához kapcsolódó kvantummechanika bonyolultsága hasonlóképpen köztudott, képtelenségekkel folytatott küzdelme szintén - ám az is ismeretes, mennyire színesnek, pazar szellemi szárnyalásra, szellemes világértelmezésre ösztönzőnek mutatkozott ez az övezet mindig is a magas színvonalú mikrofizikai ismeretekkel rendelkező, noha esetleg nem szigorúan

részecskefizikus szakember számára. A filozófia mindmáig nem szakadt el valójában egyik övezettől sem - számos eredetileg matematikus, mikrofizikus, vagy éppen csillagász művelője pedig végképpen nem, már csupán az idevágó, általános és szakfilozófiai műveik színvonala miatt sem (részletesebben minderről a szakirodalomban, alább).

A filozófiatudomány esztendőről esztendőre észlelhető passzivitásának a valóságban egészen más oka van. Egy hagyományos, ezer évek óta megszokott, ám a média szüntelen viharzásával átítatott modern mindennapjainktól már nagyon idegen valami.

A kivárás. A kiemelkedő kozmológiai, kvantummechanikai, de bármi feltűnően komoly természettudományos teljesítmény filozófiai továbbgondolást kíván - ám *interdiszciplináris* mezőben soha nem jogos az összegező gondolkodás érlelődését siettetni, mert azt máris az igazságtartalom sinyli meg. A korunkbéli tudományos világ eseményzáporában, a szinte naponta viharosan igazolódó és cáfolódó újdonságok övezetében pedig a mérlegelés siettetésének már végképpen nincs semmi értelme. Mielőtt a filozófiát elbúcsúztatnánk, alighanem érdemes óvatosabbá válnunk. A gyors összegezéstől és a gyenge részeredményektől egyaránt vonakodó passzivitas aligha egyenlő a végleges meddőséggel.

[IRODALOMJEGYZÉK: Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]

A HUMANIZÁLÁS ÁLLAPOTA SZÁZADUNK ELEJÉN

Az élő és élettelen természet humanizálása emberi alaplámpévet. A humanizálás, tehát a külvilág különböző területeinek emberi célokot szolgáló átalakítása, a világ emberi érdekek szerinti átrendezése, az életövezetünk újabb és újabb részeinek emberi uralom alá vonása a civilizáció egészének mindennapjaira jellemző. A humanizálásra a legegységibb, a fajfenntartó és önfennartó ösztönök szorítanak rá valamennyiünket. A humanizálás következtében bontakozott ki a humáncivilizáció, a humanizálás a fő fejlesztője a tudománynak, a technikának, a kultúrának, és sorolhatnánk.

Történetileg is, korunkban körültekintve is látható, hogy a humántársadalom humanizált körülmények között, humanizált szituációban érzi elsősorban otthonosan magát, és számtalan ember van aki minden másra már némi elégedetlenséggel, számos esetben egyenesen a nyugtalanság érzésével, vagy a változtatni akarás szándékával néz. Visszatérő tapasztalat a *lélektan* területén, hogy ahol a humanizált karakter nincs jelen, ott az ember máris némi emberidegenséget, máskor némi zavaró összevisszaságot, megint máskor valaminő irritáló értelmetlenséget, az abszurditás színezetét érzi. Visszatérő tétel a *filozófiatudomány* területén is, hogy ami a humanizált karaktert nélkülözi, ami nincs emberi érzések, elgondolások, célok, érdekek uralma alá vonva, az az emberi élőlényre a nagyobb vagy apróbb abszurditás érzetével nehezedik rá - származzék akár a gigantikus makrovilágból, akár a civilizáció övezetéből, akár a parányi mikrovilágból... A filozófiatörténet fogalmaival kifejezve: a *humanizált* történésnek, a *humanizált* fejleménynek erős ellenpárja az *abszurd* érzetű működés, az *abszurd* jelenség.

A filozófia tudományterületei köréből az *Életfilozófia* (*Philosophy of Human Life* vagy *Life Philosophy*, amely elsődlegesen az ember, az emberi élet, az emberi civilizáció érdekeinek szemszögéből mérlegeli a világmindenség működését) jóval messzebbre is elment azonban ennél az elmúlt évszázad során. Ami *humanizálatlan* vagy *humanizálhatatlan*, azt *terminus technicus*ként, az *abszurd* megjelöléssel illette, némi nyomatékot adva egyben az abszurditás eleve emberidegen, emberzavaró, embergátló, nem egyszer embersújtó jellegének - és gondolatmenetünk világosabb elővezetése érdekében érdemesnek véljük az *abszurd* jelzőt ezúttal eszerint az értelmezés szerint is számításba venni... Az *Életfilozófia* fogalomkészletét követve ennek az írásnak a keretei között kitágítjuk az abszurd, abszurdum, abszurditás szavak szokásos jelentését és a HUMANIZÁLATLAN ÉS HUMANIZÁLHATATLAN történéseket és jelenségeket is megjelöljük velük - az az ebben a diszciplinában emberöltők óta megszokott jelentéstartalomhoz igazodva ezzel.

Ebben az *életfilozófiai* értelemben minősíti abszurd alapszínezetűnek egyébként az élő és élettelen világ számos jelenségét igen nagy számú mai csillagász, evolúcióbíológus, részecskefizikus és más szakember is. *Hiába teli logikus természettörvényekkel a világegyetem, attól még az ősrobbanástól a mai széttágulásig az összes gigantikus művelete cél nélküli, semmire se való, abszurd az ember szempontjából* - állítja számos csillagász és részünkről nehezen sikerülne ennek ellentmondani. *Hiába szín pompás az élővilág számos jelensége, ettől még valamennyi élőlény összes önfenntartó erőfeszítésének a pusztulás a jutalma, önellentmondásosan, abszurd módon, emberi szemmel nézve milliárd és milliárd alkalommal előforduló abszurdum gyanánt* - jelzi nem is egy evolúcióbíológus és ennek is nehéz ellentmondani. *A halálnak, az időmúlás rombolásának, a szervei öntudatlan működésének odavetett sok milliárd ember sorsának abszurditása is*

megemlíthető - vélik igen sokan, ugyanakkor az emberi sors számos, szomorúan abszurd részletét a művészet és az irodalom jeles művelői is megelevenítik, szinte számtalanszor... A *humanizált* területek és történések parányi szigeteitől eltekintve az ember valójában egy *abszurd* világtengerben él.

Nagyobb baj, hogy a fizikai, kémiai, biológiai természettörvények tömege egyáltalán nem csökkenti az emberi civilizációt övező és átítató abszurditás erejét, mivel az élő és élettelen világnak igen nagy számú, az emberi érdekek szerint nézve irracionális és embersújtó alaptörvénye van. A fizikai, kémiai, biológiai természettörvényeken a tudománynak nem volt módja változtatni az évszázadok során semmit sem, az élő és élettelen világ alaptörvényei vonatkozásában évezredek át meddő maradt. A humanizálás mai állapotát is meghatározza ez a meddőség: miközben a mindennapi életövezetünk átalakításában apróságról apróságra naponta eredményesen megyünk előre, aközben *esszenciálisan* semmi sem mozdul, és az emberarculatú szigeteinken változatlanul eltehetetlenedve állunk az abszurd világtenger sűrűn előcsapó és életünket megrongáló hullámai előtt.

A korunkbeli filozófia különösen is gondban van az abszurditással átítatott, ám egyúttal imponáló méretű és erejű élő és élettelen világgal. Nem tud tiszteletlenül tekinteni, a századok óta szokásos nagyrabecsülés nélkül nézni ugyanis sem az élővilágra, sem az élettelenre. Nem nagyon van szerző aki az érző, a gondolkodó, az alkotóerővel, erkölccsel, érzelmvilággal, igazságérzettel rendelkező emberhez méltatlannak nevezné mindkettőt vagy az emberi civilizációhoz immár nem illőnek minősítené őket - és az ember jövődjében ennek megfelelő sorsot szánna nekik. Pedig ha belegondolunk, hódolni, tisztelni, nagyra értékelni való az ember érdekei szemszögéből nem sok minden van

a gigantikus élettelen világ céltalan és semmirevaló működésén. És az élővilág alapműveletén, az egymást üző, maró, milliárd és milliárd egyed véres élethalálharcán pedig alighanem még annyi sem.

Nem tud a filozófia tiszteletlenül tekinteni a természettörvényekre sem. Pedig ha belegondolunk, lehetünk bármennyire is képesek hasznosítani a természettörvényeket, a létező természettörvények attól még egyáltalán nem érdemelnek meg semmiféle odaadó elismerést, vagy netán, nem egyszer, szeretetteli áhítatot. A természettörvények amennyiben nem állítottuk a szolgálatunkba őket, akármikor az ellenségünké válnak, akármikor nagy erővel az utunkba állnak - és amennyiben netán nem alkalmazkodunk a működésükhöz, azonnal szétzúzzák a sorsunkat, az életünket, a szervezetünket, és sok minden mást. A humanizálás *esszenciális* előremozdítására azonban mód adódik e téren: meggondolandó volna az övezetüktől való elszakadás és elszigetelődés - és saját alaptörvényekkel, saját érdekeinket szolgáló övezet kialakítása.

A természettudományos szakirodalom szerint egyáltalán nem álom ma már ez. Módosítottunk, humáncélokat kiszolgálóvá formáltunk természettörvényeket immáron az elmúlt évtizedek során, elegendő akár az elszigetelt űrkabin működésének jó pár jellegzetességére vagy éppen a részecskegyorsító apparátus jó néhány jellemzőjére gondolni. Alapvető fizikai, kémiai, biológiai törvények eredeti *számértékeit* és eredeti *működési állandóit* változtattuk meg az utóbbi években, számos *izolátum* van már a világűről egészen a szubatomi világig, aminek a műveleteihez mi szabtuk meg a szabályokat - és nem a világmindenség, mint eddig. Az *Általános Természettörvény* nem szentírás ma már.

Vannak filozófusok, akik szerint a világ embersajtó abszurdításával szemben semmiféle eredményes emberi ellenlépés sincs, az abszurd világtengerből nincsen szabadulás. Aligha igaz

azonban ez. *Izolátumok* tágabb területeken történő, további létrehozása a technika mai színvonalát alapul véve például egyáltalán nem illúzió. Se kényszerítő körülmény, se készítés rá, kivitelezendőnek se tekintendő feltétlenül, de a tudomány felkészültségét, a technika készleteit tekintve korántsem lehetetlen kabinokat, kutatótelepeket, kolóniákat, hermetikusan lehatárolt lakóterületeket kialakítani - belül a lehető legkedvezőbb fizikai, kémiai, biológia törvényekkel, amiket mi szabunk meg immár egyedül. Nem lehetetlen formálni az élővilág számunkra releváns részét sem számos élettani alaptörvény általunk való előírásával - és még az emberi szervezet általunk meghatározott működésének az elérésére is adódnak útvonalak ma már, a vonzatok megfelelő végiggondolása mellett.

Léteznek emberi ellenlépések a világ embergátló, embersújtó, emberpusztító abszurdításával szemben. Akkorára bővült a technika hatóköre korunkban, hogy kilátásba kerülhetett az *Abszurd Világtengerből* történő kihajózás, a lezárt humánbirodalomba történő betelepedés, a Világegyetem faképnél hagyása (*keringjen csak odakinn magának*, mondhatná némi iróniával a porszem ember, a világmindenség alaptörvényei és műveletei által rárótt rengeteg szenvedés nyomán aligha indokolatlanul)... Más kérdés, hogy kívánatos ez vagy nem. A humanizálás továbbvitelére van mód azonban, még a mindedig meddő mezőben is.

*

NÉHÁNY ADALÉK, röviden és apróbetűsen. I. A tudomány talán legkínosabb hiánya, hogy a Világmindenség lényegéről fogalmunk sincsen. Kizárólag fürkésszük, kutatjuk, keressük ezt. Lehetséges, hogy a lényeg (ha létezik persze) nagyon is megfelelő nekünk és rendre igazolja az életvezetésünket, a szokásainkat, a céljainkat. Ám lehetséges az is, hogy a feltáratlan lényeg nem ilyen és egyáltalán nem

igazolja mindazt ahogyan mi a világról gondolkodunk és a mindennapi életünkben eljárunk. Még a leginkább magától értetődő cselekedeteinkről is világossá válhat (önképzés, iskolázás, családfenntartás, satöbbi) miszerint a világ magasabb esszenciája szerint ezek egyértelműen elítélendő műveletek. Amíg a lényegről sejtelmünk sincs, addig igazolásunk sincs semmire. *Érdemes lenne tehát kivonnunk magunkat egy ismeretlen esszenciájú világegyetemből már csupán ezért is. Egy lezárt humánterület lényegét már mi adnánk meg.* II. Hasonlóan kínos, hogy bármi tudományos eredmény visszaigazolása egyedül az emberi műveletekből és eszközökből, valamint az emberi műveletek és emberi eszközök által vizsgált valóságterületekről ered. Nincs külső és független hitelesítésünk semmiben. Mindez a teljesen lezárt humánbirodalom, a benne legátolt vagy befolyásolt természettörvények, az odabenn általunk megalkotott szabályok mellett szól ismét. *A lezárt humánterületen már elfogadható volna az emberi ismeret az igazság egyetlen ellenőrzőjének és őrének.* III. Az *Életfilozófia diszciplína* további középponti (és gondolatmenetünkkel összekapcsolódó) problémájáról is néhány szót még. (a) Ha humanizálhatatlan a halál, az időmúlás, és az emberállapot számos más abszurd vonása világegyetem alaptörvényei miatt (b) ha lehetetlen az ember átalakulása valaminő abszurditásmentes szuperorganizmussá szintén a világegyetem alaptörvényei miatt, akkor (c) *a problémák megoldásaképpen még mindig maradhat mód majdan olyan zárt és immár egyedül az ember által megszabott alaptörvényekkel működő világszeggens megteremtésére, ami nem eredményez abszurdításokat.*

NÉHÁNY TERMINOLÓGIAI PROBLÉMA, röviden és apróbetűsen. Nézetünk szerint az *Életfilozófia* (további titulussal *Humanológia*) terinus helyett a *Tnetozófia* kifejezés használata helyesebb lenne ma már. (A *thnetos* halandó embert jelent görögül). Hiszen hogy halandó marad örök időre az emberi élőlény, azt nehéz igazolni. Hogy nem jönnek olyan minőségi változások a jövőbeni ember sorsában az idők során, amik mindenestől más világszemléletekkel járnak majd együtt mint a véges életbe szorult mai emberéi, azt szintén nehéz igazolni.

Ezért a *Tnetozófia* kifejezés a lényünkhöz hozzáillőbb mint az *Életfilozófia* és a *Humanológia* terminusok: az utóbbival igen sokféle értelemben élnek ráadásul, néha ezoterikus, gyanús igazságtartalmú, néha egyenesen sarlatán gondolkodási szisztémákat jelölve meg vele.

[IRODALOMJEGYZÉK: Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]

TNETOZÓFIA

A TNETOZÓFIA FOGALMI ALAPVETÉSE

A *THNÉTOSZ* terminus hangsúlyozottan a *halandó embert* és nem pedig általában véve az embert jelöli a görög szókészletben (*θνητός*). Az örökzöld ókori görög gondolkodás elkülöníti ugyanis a *mortal man* világát az *immortal man* világától. Aligha tévedtek ezzel a megkülönböztetéssel görög elődeink. Nehéz belátni, hogy az emberi civilizációra váró, alighanem végtelen idő során az ember örökké *mortal* élőlény marad.

A *TNETOZÓFIA* terminus tőlünk ered. A *thnétosz* filozófiáját, a *halandó ember világértelmezését* jelöli és a *θνητός* (*halandó ember*) valamint a *σοφία* (*tudás, bölcsesség, bölcelet*) szavakból áll össze. Elválik a hagyományos filozófiától, amint alább majd szólunk róla.

A *TERMÉSZETFILOZÓFIÁRÓL*. A filozófiatudományt főképpen természetfilozófiára és társadalomfilozófiára tagolták évszázadokon át, a világ azonban változott, s ma már nehéz ezzel a szétválasztással egyetérteni. Már csupán azért sincs rendben ez, mert a *nature* nem része a *society* emberekre rászűkítve értelmezett világának, a *society* viszont egyértelműen a *nature* része.

Per definitionem: A társadalomfilozófia a természetfilozófián belüli terület. A természetfilozófia tárgya az élő és élettelen világ Egésze, a benne megjelenő szellemi és pszichikai rétegekkel együtt.

Ez a meghatározás a természetfilozófia részeként értelmezi a szellem primátusát valló és rendre az idealizmus gyűjtőfogalma alá

sorolt világnézeteket is - valamint a vallások és vallástudományok egészét is, mint olyan nézetegyüttest, ami a *nature* egyik elemének, az emberi élőlénynek a megnyilvánulásain át szűrődik elénk. Az élő és élettelen világon túli, kétes transzcendens területekből kibontott filozófiák *immanens* világával az embernek ugyanis csupán az értelmező, átérző, ráhangolódó műveleti révén van módja érintkezni. A transzcendenciát a humánlány a korlátozott létfelfogó készletével képtelen megtapasztalni ugyanis úgy ahogyan van (amennyiben van) és semmikor se észlelt ilyet szintén úgy ahogyan van - akármennyi csodát is rögzít régóta a vatikáni adminisztráció.

A természetfilozófia tág *territórium*. A korábban felhozottakon túl a különböző keleti filozófiák, a keleti világnézeti áramlatok, a primitív civilizációk világértelmező mítoszai egyaránt magától értetődő részei, éppen úgy, mint a számos segédtudomány, az esztétika, az etika, a szociológia például, vagy a *patrimonium philosophicum* szaporánál is szaporább, ma már szinte rákosan szétburjánzó, néha áltudományos színezetű ágazatai, a jogfilozófia, a politikafilozófia, a businessfilozófia, a sportfilozófia, és sorolhatnánk.

A természetfilozófia a teljes világmindenségre vonatkozóan próbál meg általános igazságokat megfogalmazni az éppen érvényes emberi összkép alapján. Ágazatai is területeik teljességének ígézetében munkálkodnak – valamennyi önnön övezetében általános érvényű igazságokat céloz meg, és a vizsgálati módszereit is végig az általánosításnak rendeli alá. Az általánossá emelhető igazság megtalálása érdekében az összes ágazat igényeli önkörében a problémaválasztás szabadságát – önkorlátozó momentumot egyáltalán nem ismerve ebben.

Nem illeszkedik azonban mindez az emberi élőlény valós adottságaihoz és a valós esélyeihez sem. Semmi hajlamunk a

filozófiatudomány *kettős korlátozottságát* tudomásul venni sajnos. Egyfelől azt a tényt, hogy a természetfilozófia felismerései ember által elért és egyedül csak az ember által ellenőrzött megállapítások amelyek nélkülözik a *MINDENESTŐL* emberfüggetlen ellenőrzést és jóváhagyást, másfelől azt az illúzióromboló evidenciát, miszerint a világmindenség messze nagyobbik része az ösztudományok modern észleletei szerint örökké megtapasztalhatatlan és részleteiben még elméleti úton is elérhetetlen marad az ember számára.

A *TNETOZÓFIÁRÓL*. A filozófiatudományban a *thnétoz*hoz hozzáillő filozófia, a *tnetozófia*, a természetfilozófiához kapcsolódó fenti bizonytalanságok köréből kíván kilépni és önállósulni. Tudomásul veszi a filozófiatudomány *kettős korlátozottságát*. Tárgykörét leszűkíti egyfelől a világmindenség ember által valóban elérhető és vizsgálható részeire, másfelől újabb szűkítéssel elvállalja az abszolút ismeret, az abszolút általános érvényűség, s az ezt előmozdító *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzés igényének mellőzését. Ezen túlmenően keresi a területeket, ahol *per occasionem* az emberi ellenőrzésnek és jóváhagyásnak egyedülként is van jogosultsága.

Lényeges, hogy a tnetozófia részben már jelenleg is megtalálja ezeket a *per occasionem* vizsgálható elemeket a világmindenség parányinál is parányibb zárt szegmenseiben (űrruhák, űrkabinok, űrállomások működésében például) ahol a világegyetem mindenütt érvényes szabályai gátolva is, és módosítva is vannak általunk. Ezeket a működési szabályokat immár mi emberek alkottuk, se nem az őszobbanás máig ívelő eseménysora, se nem az evolúció - ezeknek a gátolásoknak és módosításoknak a jogosult ellenőrei és jogosult jóváhagyói egyedül csak mi vagyunk.

Per definitionem: A tnetozófia mellőzve a világegész általunk vizsgálhatatlan részét, egyedül a nekünk releváns részt, valamint per occasionem az általunk szabályalkotás és szabálymódosítás révén uralt zárt szegmenseket elemzi, a világegészt átfogó igazság és a mindenestől emberfüggetlen ellenőrzés igényének mellőzésével.

A természetfilozófia horizontja hatalmas, a teljes Univerzumból kíván teljes hitelességű közléseket tenni, a tnetozófia horizontja leszűkített, és emellett, *per occasionem*, olyan ismeretekhez próbál eljutni, melyeknek igazságtartalma csupán az ember jóváhagyását igényeli. A természetfilozófia a tisztelhető, a becsülhető, és a felmérhető teljes Univerzum teljes kiismerésére tör, a tnetozófia viszont egyáltalán nem, és ráadásul inkább az emberi civilizációnak a világegyetem nagyon mostoha világától való elkülönülése, elfüggetlenedése irányába mozdul el. A természetfilozófiát a tökéletes és hiánytalan *tudás*, a tnetozófiát a *humanizálhatóság*, a számunkra releváns világrészlet emberi érdekek szerinti átalakíthatósága érdekli elsődlegesen és a világszegmensünket mindenek előtt ebből a szemszögből elemzi.

*

A *TNÉTOSSZAL* továbbá a *TNETOZÓFIÁVAL* kapcsolatos fenti fogalomvizsgálat és fogalmi alapvetés reményeink szerint némi esélyt adhat arra is, miszerint gondos elemzések nyomán majdan egy olyan rugalmas világszemléleti rendszer is megszülethessen, *amely a valóságvizsgálat vonatkozásában valóban adekvát az emberi élőlénynek.* A tnetozófia bontakozóban lévő szakirodalmában, amelynek számos részére az alábbiakban utalunk, mindenestre ezt engedni sejtteni.

[IRODALOMJEGYZÉK: Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]

A TNETOZÓFIAI POSZTULÁTUMAI

- 1. Isten létezését a természettudomány nem fogadja el ma már, isten a civilizációs előrehaladás elavult rekvizituma.*
- 2. Egyedül vagyunk a világegyetemben, más értelmes civilizáció kialakulására nincs mód, az értelmes civilizáció oly mértékben specifikus.*
- 3. Az ésszel és érzéssel élő ember értékesebb minden másnál ami ezzel nem rendelkezik, ezért az univerzum történései nem egyenértékűek, primátusa van annak ami az embereket érinti.*
- 4. A humanizálás, a mi világszegmensünk emberi érdekek szerinti átrendezése, az emberi nem számára minden mást megelőző, első számú működés az univerzum egészében.*
- 5. A filozófia hagyományos oppozíciói (anyag-szellem, megismerhető-megismerhetetlen) szekunderek, a tnetozófia oppozíciója (humanizálható-humanizálhatatlan) primer.*
- 6. Ami humanizálhatatlan a világegyetemben, az méltatlan az emberhez, és az ember érdekei szempontjából értelmetlen, abszurd.*

978-963-88609-6-5
Minden jog fenntartva.